ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 12 mei 2012

HISTORIE
3
Paga Tera
Systeem

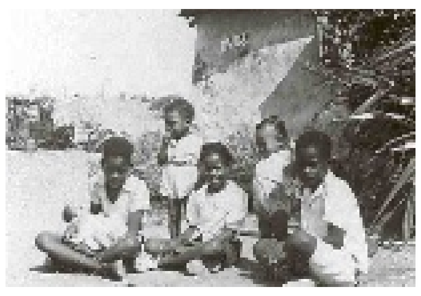

INTERVIEW
10
Geldgebrek
bedreigt Masters

IN BEDRIJF
13
Skimming en
Preventie

Clarence Petersons bijzondere gedichten

Caribische anjers

Hij weet het. Er zullen niet zoveel schrijvers zijn van wie op zijn leeftijd nog iets nieuws van de persen rolt. Clarence Augustine Peterson, ook bekend als Daddy of Aug is inmiddels al 92 jaar, sinds 26 maart om precies te zijn en zijn nieuwe boekwerkje 'Caribbean Carnations' wordt op zondag 20 mei gepresenteerd. Een selectie van 42 gedichten, 64 pagina's dik, mooi uitgevoerd. Opgedragen aan zijn vrouw Edna Anora Durand. Zij krijgt ook het eerste exemplaar.

Tekst: Peter Onvlee Foto's: Ken Wong

Een lang leven. De op St. Maarten, in Simpson Bay, geboren Clarence kan er zeker al op terugkijken. Is derde kind van zijn ouders Emma en Johannes Peterson. Zijn oudste broer stierf als gevolg van een ongeval in huis toen hij drie jaar oud was. Clarence groeide daardoor op als oudste zoon in wat een beschermd milieu kon worden genoemd. Het geheim van een lang leven? Lang nadenken is niet nodig. "Bidden en mediteren, goed en gezond voedsel. Vooral vis. En voldoende beweging." Hij deed dat al vanaf zijn jonge jaren. Sport. Maar vooral ook de dagelijkse wandeling van Simpson Bay naar Philipsburg en terug naar zijn middelbare school over de heuvels van Cole Bay. "En", zo wil hij op basis van zijn decennialange ervaringen aanvullen als het over een lang en gelukkig leven gaat, "maak van je vijanden je vrienden." Het maakt het leven een stuk eenvoudiger.

De afspraak met Clarence is die vrijdagmorgen bij hem thuis aan de Ledaweg. Nummer 28. In een van de gedichten, met als titel Flowers, speelt het huis ook een rol. Vanuit zijn tuin kijkt het naar het aan de andere kant van de weg staande huis van zijn buren, nummer 27.

Yellow, pink and red
Higher than his head.
My neighbor planted them.
So now they bloom for him.
But I look over and I see
They also bloom for me.
Sunshine, green trees,
Butterflies and bees.

Hij kent de regels nog uit zijn hoofd, zittend aan de tafel in de tuin. De 92 jaar zijn hem niet af te zien. Al spreekt hij zachtjes en moet hij voor de feiten uit zijn lange leven regelmatig bij zijn eveneens aan tafel zittende zoon Christian en echtgenote Edna terecht. Op 18 september van het afgelopen jaar vierden ze nog hun 65e trouwdag. Hij weet nog precies hoe het begon. In de Tweede Wereldoorlog. Hij liep er wacht, in het Riffort, was een aantal jaren eerder al toegetreden tot de Schutterij. "Ik zag toen de mooiste vrouw van de wereld langskomen."

Clarence vindt na al die jaren - even afgezien van de thuisgeboorte van zijn laatste zoon Christian - de eerste zoen die hij van Edna kreeg de mooiste belevenis. Dat gebeurde in de Consciëntiesteeg in Otrobanda, toen nog tegenover het gebouw van de krant Amigoe. "We waren op weg naar huis na het verjaardagsfeestje van haar vriendin Fientje Curiel. Maar eigenlijk was het niet echt de eerste kus, het was de tweede", zo lacht hij. "Ik had er al een gekregen, op mijn wang en zei haar: kom op, dat kan je beter. En ze deed het veel beter."

Zeven kinderen hebben ze gekregen, drie dochters, vier zoons. Een van hen, Clarence Alfred ('Al') is overleden. Allen hebben dezelfde initialen bij hun geboorte meegekregen. C.A.P., inderdaad dezelfde van Clarence Augustine Peterson. Waarom? Zij, Clarence en Edna, vonden dat leuk. Maar uitdagend zegt Christian (zijn nog levende broers dragen de namen Cecil en Chester, zijn zusters heten Carlene, Celene en Constance, ook wel Penni genoemd) dat zijn vader er echt wel over had nagedacht. "Kon hij altijd alle post openen die slechts de initialen vermeldde, die was immers aan hem gericht." En ook: "Maar brieven van de belastingdienst liet hij wel ongeopend. Moesten we zelf maar doen."

Schrijven doet Clarence al bijna zijn hele leven. Hij kwam op jonge leeftijd al onder de indruk van de schoonheid van de literatuur, toen hij het boek Capitola's Peril las, het door Emma Dorothy Eliza Nevitte Southworth geschreven werk dat in 1923 voor het eerst verscheen. Zijn vader had hem dat boek gegeven toen hij weer eens uit New York op St. Maarten terug was gekomen. Hij werkte daar alles bij elkaar zo'n 25 jaar om zijn gezin een behoorlijk bestaan op St. Maarten te kunnen geven. "Ik ben ook eigenlijk alleen maar door mijn moeder opgevoed. We hadden daardoor een geweldige relatie en hielden veel van elkaar." Behalve het boek inspireerden ook zijn zuster Valeria, een non, en zijn onderwijzeres op de Saint Joseph basisschool en priester Darrel de jonge Clarence zich in de boeken te storten.

Caribbean Carnations is overigens de tweede (boek)publicatie van Clarence Augustine Peterson. In 1965 publiceerde hij de novelle The Carib onder het pseudoniem Christian Elverbakke. Niet dat hij sindsdien niets meer op papier heeft gezet; integendeel. Zoals hij ook al voor de verschijning van The Carib deed. Hij schreef vele artikelen en korte verhalen en vooral een groot aantal gedichten in lokale en internationale media. Van The Herald op St. Maarten en de oude Beurs- en Nieuwsberichten op Curaçao tot internationaal befaamde bladen als Times Magazine en Life.

Caribbean Carnations

In Caribbean Carnations een selectie van voor hemzelf bijzondere gedichten. Zoals bijvoorbeeld Grandma's Love, opgedragen aan zijn kleinzoon Cleon. Of My Language, Caribbean English. Maar ook Love on the Phone, geinig en stout, hij glundert als hij de titel noemt. Verder Alone, zo waar, en Mystery of Life, voor een jonge verre nicht die zelfmoord pleegde. En niet te vergeten Late Flowers, voor zijn in 2004 overleden zoon Al. Maar zijn favoriete gedicht? Three Bamboos. Waarom? De diepzinnige boodschap hoe mensen zich moeten opstellen om te overleven.

In a village near an old mill,
Three bamboos grew there on a hill.
The night was dark and all was still;
They started to talk, as bamboos will.

The first bamboo:
"A typhoon is coming, I heard them say.
I am stronger than a typhoon anyway.
I will stand straight up, I will not bow.
The typhoon cannot harm me anyhow."

The second bamboo:
"When the typhoon comes,
I will bow real low
and let the typhoon blow.
The typhoon cannot harm me, I know."

The third bamboo:
"When the typhoon comes, I will bow my head,
But not as low as my friend just said.
I will bow, but when the typhoon has passed,
I will rise real fast."

The typhoon came and was so strong,
The first bamboo did not last long.
It was broken off and blown away.
There are two bamboos on that hill today.

One bowed so low, it can never raise its head.
Perhaps that bamboo would be better off dead.
The third bamboo grows straight and tall
and it is no surprise.
For that bamboo knows how to bow and
when to rise."

Tot zijn negentiende bleef Clarence op St. Maarten. Hij werkte er bij de douane, handelde schepen af. Van vele nationaliteiten. Toen hem duidelijk werd dat het eiland op het punt stond een Free Port, een vrijhaven, te worden die de invoerrechten zou afschaffen, vertrok hij naar Curaçao. Per schip in die tijd, de Baralt. Het kostte hem een paar dagen en hij ontmoette aan boord Hugh Lopes. Ze werden vrienden voor het leven. "En ik dronk mijn eerste biertje met hem." Clarence is sindsdien altijd op Curaçao gebleven, een jaartje Bonaire uitgezonderd. Op Curaçao pakte hij de draad bij de douane weer op en met uitzondering van de oorlogsjaren bij de Schutterij is hij altijd bij de douane werkzaam gebleven. En dat terwijl hij er niet echt carrière maakte. Integendeel. Tot aan zijn pensionering als 58-jarige, in 1978, zat er voor hem zelfs geen promotie in. "Ik had", zegt hij, "de hoogste opleiding en de juiste papieren en diploma's om commies verificateur te worden."

Dat hij nooit als zodanig is benoemd heeft alles met zijn schrijverij te maken weet hij. "Ik was een protestschrijver. Schreef over onrecht, over sociale misstanden. Er werd in die jaren wel veel gesproken en geschreven over de slavernij, maar dat was in mijn ogen niet het belangrijkste onderwerp." Een voorvechter van sociale rechtvaardigheid, zo duidt hij zichzelf. En dat zijn geschrijf daarom ook vaak tegen de overheid in ging was vanzelfsprekend. Tegen de zittende regering, ook al stond een volle neef van hem wel op de lijst van de DP. "Maar in dank werd het mij niet afgenomen. En als werknemer bij diezelfde overheid heeft me dat ook promoties gekost. Als ik stopte met schrijven zou ik zelfs gezaghebber op St. Maarten kunnen worden. Maar hoewel St. Maarten altijd mij zeer geliefd is gebleven heb ik dat geweigerd."

My island, with its water so blue,
The only homeland my fathers knew.
Its long wide beaches of white sand,
And green hills of virgin rich land.

Peace under a bright golden sun,
Native goodwill and lots of fun.
Under the light of a silver moon,
In my island one is never alone.

A homeland for centuries on end,
For the stranger, haven and friend,
Where freedom shall forever stand,
My island, that's my native land!

It will fulfill tomorrow's task,
God's dear blessings are all I ask,
For all its sons and its daughters.
Washed by its deep blue waters.

A small lot of hallowed grey land,
I love every grain of its sand.
Where it covers Father and Mother,
That's my island - I own no other!

Zijn geschrijf beperkte zich niet tot lokale zaken. Daarvoor, zo stelt hij, was zijn belangstelling te veelzijdig. Religie en spiritualiteit, Clarence is bijvoorbeeld ook voorzitter van de Raad van Kerken geweest, kunst, cultuur van het Caribische gebied, sport ook. "In de tijd dat ik nog veel jonger was. Voetbal, zwemmen, boksen, wielrennen, jacht, vliegeren, vissen en natuurlijk ook domino." Ooit, en nog niet eens zo lang geleden, herinnert hij zich, onttroonde hij de titelhouder en beschouwt hij zichzelf de kampioen van Curaçao. Maar belangstelling was er ook en vooral voor politiek, sociale aangelegenheden. "Ik koos altijd voor de man of vrouw lager op de sociale ladder, de behoeftigen en mensen aan de rand van de samenleving."

En vervolgend: "We zijn altijd betrokken geweest en ook heel actief. Campagne gevoerd, voor de FOL begin jaren zestig. Toen drie zetels veroverd. Papa Godett, Amador Nita en Stanley Brown. En dat terwijl Godett en Brown opgesloten zaten. We hebben wel veel aan politieke

Clarence Augustine Peterson

bewustwording gedaan. Gestreden voor stemrecht voor vrouwen in de tijd van Doktoor da Costa Gomez. Eind jaren veertig hadden alleen mannen dat nog maar. En Edna is tot en met Westpunt ook de deuren langs geweest om mensen stemmen te leren. Goed te leren stemmen, op de juiste partij." Samen met Elton Prince, pater Brenneker en Diane Henriquez stond Clarence ook aan de basis van wat nu de Consumentenbond is. "Het begon thuis op de porch in Buena Vista, aan de Cubaweg met Pan pa mi Ruman, Brood voor mijn broeder." Met wijlen pater Römer ijverde hij voor de oprichting van coöperatieve verenigingen en de Cotoco, een coöperatieve supermarkt in Groot Kwartier. "Vooruitstrevend voor die tijd ja. Naar Zweeds, Scandinavisch model."

Tot op de dag van vandaag is Clarence actief. Hij schrijft nog wel wat gedichten. Iedere Moederdag één, opgedragen aan alle moeders. Mee begonnen in de Beurs- en Nieuwsberichten. Artikelen en columns, daar is hij zo'n vijf jaar geleden mee gestopt. "Ik schreef altijd als ik het gevoel had dat ik ergens over moest schrijven." Hij greep voor die verhalen ook mondiale problemen en ontwikkelingen aan om daar zijn visie over te geven of een gedicht aan te wijden. Over de ruimtevaart bijvoorbeeld, uit de tijd dat John Glenn aan boord van de Mercury MA-6, ook wel de Friendship 7, op 20 februari 1962 als eerste Amerikaan in een baan om de aarde vloog. De latere senator van Ohio was overigens de derde Amerikaan in de ruimte. Alan Shepard en Virgil Grissom waren hem met een korte ballistische vlucht voorgegaan.

John Glenn landde in de Atlantische Oceaan na drie maal om de aarde te zijn gevlogen. Hij deed dat met een snelheid van 28.000 km per uur, op een hoogte van 159 tot 265 km boven het aardoppervlak. Hij werd, als 77-jarige (!) ook nog een tweede keer gelanceerd, op 29 oktober 1998 aan boord van de Space Shuttle Discovery (STS-95), en werd daarmee de oudste persoon die ooit in de ruimte heeft gevlogen. Glenn las het gedicht van Clarence in Time Magazine en reageerde daarop. Uit handen van de consul-generaal op Curaçao ontving hij zelfs het boek 'Hoe Amerika ontdekt werd'. Maar ook van Robert and John F. Kennedy kreeg Clarence reacties en met Robert Kennedy correspondeerde hij.

Het is allemaal (lang) verleden tijd. Zoals ook de door hem aangegane weddenschap met alle (klein)kinderen verleden tijd is. Wie kon als eerste zijn gedicht Our Daily Bread uit het hoofd declameren? Een hele pagina, nummer 27, in de bundel Caribbean Carnations. Welgeteld 30 regels lang. Geschreven in 1961 en altijd in de eetkamer aan de muur gehangen. Pas zes jaar geleden won kleindochter Andayé de uitgeloofde 100 gulden. "We wisten allemaal hoe het begon, kwamen tot soms wel twintig of meer regels. Maar echt helemaal achter elkaar, we kregen het niet voor elkaar", weet zoon Cecil nog. En vader Clarence begint te declameren.

Our Lord taught us to pray:
Our daily bread give us this day.
Ask no spice or anything nice,
Give us this day our daily bread.
Without it, Father, we are dead.
Some men fish, as St. Peter did,
To earn a daily bread, no man forbid.
Some work near, some labor far,
Some build a ship, some make a car.
Doctors… engineers… teachers…
Scientists… bankers… preachers…
Some men plough, some men write,
Some men toil with all their might.
Children must eat,
a need parents must meet,
Give us this day our daily bread.
How does he sleep, who lost his
Daily bread?
How does he sleep who has taken
This bread away?
Neither has rest… night or day!
Of the two, the former is the best
Hunger stilled, he'll find his rest.
This hunger must be stilled…
Flour milled…
There is plenty for all, they say,
Our daily bread, give us this day.
The prayer Christ taught us to pray:
Give us this day our daily bread,
We perish not, are filled instead.

ÑAPA 2012
Nr. 19

INHOUD

1
Clarence Peterson
2
Spotlight
3
NAAM:
Paga Tera
4
Gezondheid
5
China en Curaçao
6
Culturele Agenda
7
Literatuur
8
Varia
9
Eten&Drinken
10
Zwemster
Nathalie Petersen
11
Business
Rubrieken
12
Columns
13
In bedrijf
14
Advertorial

Tambú, smartlap en steelpan

Het is donker in La Tentashon, buiten schijnt het felle heldere Curaçaose zonlicht. Door de open ramen en deuren vallen de lichtbundels naar binnen, als spotlights op het podium. Er klinkt muziek, vrolijke Caribische klanken begeleiden de zowel Nederlands- als Papiamentstalige songteksten.

Albert Schoobaar en Kees Scholten tijdens de repetitie.

Tekst: Lisette Keus

Twee mannen staan met blaadjes in hun handen hun tekst te oefenen. Ze staan bij de snèk. Eén van de mannen vraagt in het Papiaments – met een Nederlands accent- om een biertje. Door de Curaçaose snèkhouder krijgt hij in vloeiend Nederlands een 'ijskoud goudgeel gerstennat' aangeboden.

Verhaal
We bezoeken een repetitie van de theatervoorstelling 'Tambú'. Een productie van het muziektheatercollectief het Volksoperahuis in samenwerking met Teatro Luna Blou, die vanaf volgende week vrijdag een week zal worden opgevoerd in La Tentashon. Het is de vrucht van een eerdere samenwerking, in 2010 bracht bijna dezelfde setting Morto I Laman – De Dood en de Zee. 'Een unieke samensmelting van Hollandse zeemansromantiek en Caribische passie, gebaseerd op de legende van De Vliegende Hollander', zoals de voorstelling van toen werd omschreven.

De voorstelling dit jaar draagt de naam 'Tambú, a freedom song'. De juiste omschrijving voor dit stukje knap theaterwerk zou zijn: 'Een unieke samensmelting van twee talen en culturen, gebaseerd op de Hollandse ambitie en Caribische traditie'.

Ook de cast en muzikanten zijn een mooie afspiegeling van het verhaal: de regie, spel en zang waren in handen van Kees Scholten. Het verhaal is geschreven en de liedjes gecomponeerd door Jef Hofmeister. Verder is de vertaling gedaan door Albert Schoobaar (het hele stuk is namelijk tweetalig), de tambú en tambúzang door Elia Isenia, op de percussie Ompi Tio, de contrabas wordt bespeeld door Pierre Dunker en de steelpan door Konkie Halmeyer.

Het verhaal gaat over twee jongens, Johnny en Lorenzo. De jongens zijn halfbroers van elkaar, de één groeit op op Curaçao, de ander in Nederland. Ze ontmoeten elkaar weer na jaren op Curaçao, op de begrafenis van hun vader. Hier erven ze de heilige trommel van hun vader, de tambú. Beide hebben niets met de trommel. Het verhaal vertelt over de zoektocht naar identiteit, de verdeeldheid van identiteit, met beide benen in een andere wereld in hetzelfde land. Aspecten van de traditionele Curaçaose cultuur zijn op een gevoelige, maar humoristische wijze vervlochten met aspecten van de Nederlandse cultuur. Waarbij letterlijk de vraag wordt gesteld 'voor wie loop je hard?'.

Het idee
Scholten: "Na de laatste voorstelling vorige keer werd er voor ons een soort bedank-tambú gespeeld. Meteen toen kwam het idee al, maar we hebben er tweeënhalf jaar aan gewerkt. In de voorbereiding hebben we veel mensen van het eiland gesproken. Ik wilde weten van verschillende mensen wat tambú nou precies is en wat dit met mensen doet en voor hen betekent. Het leek wel een wespennest van emoties, iedereen heeft een eigen verhaal ermee.
Het resultaat is niet een tambúfeestje, maar een identiteitsstuk, over ambities. Met de vraag: 'Kun je voor jezelf kiezen als je iets achter moet laten?' En de identiteitsvraag tussen Curaçao en Nederland, een gevoelig thema. Zelf ben ik pas drie jaar geleden voor het eerst op het eiland geweest, maar meteen vanaf het begin ben ik gegrepen. Vooral de muziek heeft me heel erg gegrepen. Door de tweetaligheid van het stuk en door de muziek, is het een mooie mix."

Ompi in Nederland (2010).

Hofmeister: "We hopen dat deze voorstelling hetzelfde effect zal hebben als het stuk drie jaar geleden. Zowel hier als in Nederland werd het heel goed ontvangen. Wij kwamen drie jaar geleden hier als muzikanten en dan beleef je het eiland, de cultuur en de mensen heel anders dan wanneer je als toerist op het eiland komt. Meteen zaten we er heel diep in, in het hart van de cultuur. Zo hebben we ook Pierre, Ompi en Konkie leren kennen, aan hen waren we anders gewoon voorbij gelopen. We kwamen ook meteen bij hen thuis, dat gebeurd anders niet zo snel. We zaten echt vanaf het begin diep in het eiland. Dit onderwerp en de muziek zit ook diep in de wortels van de Curaçaose cultuur. Daarom hebben we ook gekozen voor Papiaments. We hebben er echt een punt van gemaakt om het tweetalig te maken, uit respect. Papiaments is binnen het Nederlandse Koninkrijk wel een officiële taal, maar Fries wordt meer zo gezien dan het Papiaments."
"Het verhaal gaat over identiteit en ik denk dat taal meer iets zegt over identiteit dan huidskleur" verklaart Scholten.

Tambú
Scholten: "De tambú's zijn geschreven door Elia Isenia en zullen ook door haar gezongen worden. We kwamen bij haar thuis en vertelden haar het verhaal. Meteen die avond heeft ze de drie tambú's geschreven. Het was heel bijzonder om getuige te zijn van de geboorte van de tambú's. Ik vond het heel leuk dat het verhaal haar zo raakte dat zij meteen begon met schrijven."

De muzikanten
Het decor houden ze sober. De attributen minimaal. De voorstelling is een combinatie van acteerwerk en zang, muziek en dans. De dans wordt verzorgd door vier dansers van de groep Honeydancers, onder leiding van Glowi. Het koor is een gelegenheidskoor van zes personen, samengebracht door Maril Boersema.

De muzikanten zijn bekenden op Curaçao: Ompi Tio en Konkie Halmeyer. Tio: "Het is echt iets van ons. Ik speel altijd tambú, het is mijn richting, het is mijn leven. Ik kan me ook zeker in een van de hoofdrolspelers vinden; ik heb ook veel dromen en altijd weinig geld", zegt hij grappend. "De tambú waar het verhaal ook over gaat is mijn tambú, die is 122 jaar oud. Als ik tambú speel, kan ik mijn hart uiten."

Halmeyer bespeelt de steelpan en kan zich hier ook in vinden. "Ik heb een tijdje in Nederland bij mijn vriendin gewoond. Ze woonde toen in een klein kamertje in Nijmegen. Hier paste mijn steelpan niet in en dus kon ik niet spelen. Ik heb dit één week volgehouden. Twee weken. Maar toen werd ik echt ziek. Ik moet spelen. Wat dat betreft vind ik het dubbele van het verhaal goed, als Nederland het over een bolletjesslikker heeft, is het een Curaçaoenaar. Kan de jongen hardlopen of goed voetballen is het een Nederlander."

"Toen ik werd gevraagd mee te doen, voelde ik me heel erg vereerd en wilde ik meteen beginnen. Ik vind het altijd een hele eer om met mensen muziek te maken. Ik ben muziek, Ik adem muziek. De beste manier om te leven is werk te doen wat je leuk vindt. Waar je je fijn bij voelt. Als ik speel, voel ik me vrij. Dan voel ik me liber, zoals de lucht. Spelen op de tambú is voor mij een freedom song", zegt Tio.

Première: vrijdag 18 mei om 20.00 uur. Daarna diverse uitvoeringen, in La Tentashon (zie Culturele Agenda op pagnia 6).

Foto van de week

John Jairo Herrera Gomez is de leverancier van deze bijzondere foto. Vele mensen zijn waarschijnlijk langs deze boomstronk gelopen zonder hem een blik waardig te keuren. Maar John Jairo keek er eens goed naar en zag er allerlei vormen in, van een olifant tot een roofvogel. Wat nog meer?

Heeft u een mooie foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Curaçao op tv

Monique Casimiri

Als er een programma over Curaçao op de Nederlandse televisie is, dan wil ik dat altijd zien. Zo was er een prachtige uitzending over Tania Kross en haar stamboomverleden. Dat is televisie op zijn best. Helaas zien we ook vaak televisie op zijn slechtst. Dan komen de minder mooie kanten van Curaçao in beeld. En dat mag, dat moet zelfs, maar de manier waarop is pijnlijk.
Te vaak zien we programma's over probleemjongeren. Negen van de tien keer gaat het dan over een jongen, en ook dan, negen van de tien keer is het een jongen van Curaçao. Voordat dit bekend wordt gemaakt weet ik het al. De beelden van het eiland herken ik uit duizenden, het accent ook en de naam geeft de identiteit weg. Dat deze jongeren ontsporen is heel erg. Dat dat gebeurt in een land waar ze zich vaak niet welkom voelen is ook erg. Dat de media daar een slaatje uit proberen te slaan is stuitend. Onder het mom van een goede documentaire maken ze emo-tv, waarin de jongere niet gespaard wordt, waar tegelijkertijd naar de moeder wordt uitgehaald, of de oma, in ieder geval de opvoeders van dit kind. En passend wordt nog even vermeld dat vele jongeren op Curaçao een zelfde toekomst tegemoet gaan.
Op zo'n moment wil ik de tv wel uit het raam gooien. Wordt wakker mensen. Dit is niet het beeld dat jullie van Curaçao zouden moeten hebben. Ja, natuurlijk is het belangrijk dat er aandacht is voor deze jongeren, maar er zijn zoveel verhalen te vertellen. Waarom dan altijd dit. Een graag gezien onderwerp bij de omroepbazen van Nederland is ook de criminaliteit op Curaçao. In die programma's worden alle vooroordelen die er zijn over Curaçao bevestigd. En dat doet pijn.
Nog niet zolang geleden was er aandacht voor de politieke situatie op Curaçao. Het kwam erop neer dat we afstevenen op een dictatuur met de heer Schotte aan de macht. Nu ken ik Gerrit Schotte nog uit de tijd dat hij Gerritje heette, veertien jaar was en een enorm ego had. De grootte van dat ego is niets veranderd, laat hem het dan op de juiste manier gaan gebruiken. Hij zou hier op de televisie moeten verschijnen. Hij zou moeten vertellen aan Nederland dat het goed gaat met het eiland, dat er iets wordt gedaan aan de criminaliteit, dat er iets gedaan wordt aan de corruptie, dat er onderzoeken gaan komen om alle verdenkingen uit te sluiten, zodat de wereld kan zien wat voor een fijn eiland het is. Positief profileren. Dat hebben wij als Antillianen nodig in Nederland. Nu moeten we ons te vaak verdedigen over hetgeen er op de televisie verschijnt.
Net als vroeger maak ik mij geen illusies over de heer Schotte. Hij zal zijn ambtstermijn wel uitzitten, en wij zullen ons flink achter de oren moeten krabben. Welke jonge Antilliaan heeft iets gestudeerd dat in de buurt komt van multi media? Wie durft de uitdaging aan om programma's te gaan maken die een ander licht laten schijnen op dit mooie eiland?
En als ik dit dan toch durf te vragen. Dan heb ik er nog één: Wie heeft er politicologie gestudeerd..?

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Ingemara Bak
CVF
Monique Casimiri
Linda van Eekeres
Verele Ghering
Hans de Haan
Margot Hack
Lennart Huijsen
Erik van Kampen
Lisette Keus
Shakti Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Gofrie van Lieshout
NAAM
Peter Onvlee
Jan de Ruijter
Stimul-IT
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Het paga tera-systeem:

‘Geen administratie, geen registratie’

Op 1 juli 2008 werd herdacht dat de slavernij 145 jaar geleden op Curaçao is afgeschaft. Op die dag kregen 67 gouvernementsslaven en 6.958 particuliere slaven op ons eiland hun emancipatieverklaring.

Kunukuhuis

Tekst: Lionel Janga

Onmiddellijk na die datum kwam een aantal verzoeken van onze bevrijde voorouders binnen bij de toenmalige regering ter verkrijging van een stuk terrein om op te wonen en te planten. Helaas bleek het voor veel mensen moeilijk een stuk terrein van de overheid te krijgen.

Net zoals in een groot deel van het Caribische gebied, werd grondbezit op Curaçao ook als een indicatie van invloed en een machtsbasis van een beperkte groep beschouwd.

In het geval van verzoeken van mensen die voor een plantage-eigenaar werkten, wees de overheid dan ook zonder meer een stuk overheidsgrond af, in het belang van de landbouw en van plantage-eigenaren in het algemeen. De plantage-eigenaren zelf - de shons - waren er bang voor dat hun ex-slaven beter en harder zouden werken op hun eigen grond dan op die van de shon. En dat was natuurlijk niet de bedoeling.

Als alternatief werd toen, na de emancipatie, op Curaçao het paga tera (landhuur)-systeem ingevoerd, zoals dat werd toegepast in het overige deel van het Caribische gebied en in Zuid-Amerika. Dit systeem is in Latijns-Amerika bekend als ‘arriendo’ en op de Engels-Caribische eilanden als ‘sharecropping’ (deelpacht).

Het gaat hier om een van oorsprong feodaal systeem, dat de Spanjaarden vanuit Europa introduceerden. Het belangrijkste doel van dit systeem was de bescherming van de belangen van de plantage-eigenaren en het handhaven van hun voormalige ondergeschikten in een afhankelijke positie. Dit werd bereikt door de zogenaamde paga tera-overeenkomsten.

In wezen hielden deze overeenkomsten in dat de ex-slaaf werd toegestaan op de plantage te blijven wonen op een stukje grond dat hem voor eigen gebruik was afgestaan. Op dat stukje grond kon hij wat geiten, varkens en kippen houden, bomen kappen om houtskool te maken, water halen uit de put, en maïsstengels en hout gebruiken om zijn eigen hutje op te trekken. Degene die zo’n stukje grond had gekregen, was in ruil daarvoor verplicht enkele dagen per jaar voor niets of voor erg weinig geld voor de terreineigenaar te werken en hem maïsstengels te leveren, die hij als veevoer gebruikte. Betaling voor geleverd werk vond in de meeste gevallen in natura plaats: bijvoorbeeld een kubieke dm. meel plus 20 tot 30 cent per dag.

In bepaalde gevallen werd alles in natura betaald, dus in de vorm van fruit, groente en/of vlees.

Profiteren

Voor de plantage-eigenaar had dit systeem als voordeel, dat hij zo kon profiteren van de arbeid van de vrijgemaakten en hen voor de plantage kon behouden, zonder dat hij verantwoordelijk was voor hun onderhoud.

Voor de voormalige slaven betekende dit systeem voortzetting van hun afhankelijkheid van de plantage-eigenaar en in zekere zin ook onveranderde voortzetting van gedwongen arbeid in ruil voor enige bestaanszekerheid (huis, terrein). Hiermee kwam voor veel mensen die bevrijd waren uit de slavernij, dus niet meteen de zo verlangde vrijheid.

De drukkende armoedesituatie heeft velen gedwongen op de plantage te blijven werken, alsof er helemaal geen emancipatie was geweest. Aan de wensen van de shon moest hoe dan ook worden voldaan. Feitelijk heeft de emancipatie op die manier wel de juridische vrijheid en gelijke burgerrechten gebracht, terwijl in de praktijk de ex-slaven echter afhankelijk bleven van hun voormalige meesters.

In de mondelinge overlevering wordt naar deze episode verwezen met de zin: “Als het seizoen aanbreekt, moet je voor niets voor de shon gaan werken.”

Volgens historische gegevens moesten degenen die volgens dit systeem een stuk grond hadden gekregen of gehuurd, twaalf dagen in een jaar voor de plantage-eigenaar werken. Deze dagen werden ‘dia di paga ple’ genoemd (dagen waarop je aan je verplichting moet voldoen). Ze werden verdeeld in zes dagen in de droge tijd waarin het nodige werd opgeknapt en zes dagen gedurende de regentijd waarin werd geplant.

Er bestonden verschillende varianten in het paga tera-systeem. Zo bleven een paar mensen wonen en werken op de plantage. Deze mensen waren geheel afhankelijk van de plantage-eigenaar voor het verkrijgen van een stukje grond om er hun huis op te bouwen en hun voedsel te produceren. Anderen sloten een overeenkomst met de eigenaar van het terrein om over een stukje grond te kunnen beschikken, die ze beplantten en waarop ze dieren hielden, terwijl ze zelf ergens anders woonden. Deze mensen waren minder afhankelijk van de grondeigenaar. Er waren ook vissers met een stukje terrein. Die moesten een deel van hun vangst aan de grondeigenaar afstaan.

Dit systeem bleef geruime tijd na de emancipatie bestaan. Tot aan het begin van de 20e eeuw kon men constateren dat dit systeem nog steeds gold, speciaal op Banda’bou. Op Banda’riba was dit systeem toen al verdwenen door het op grote schaal uitgeven van gouvernementsterreinen in dit gebied. Bovendien lag Banda’riba dichter bij de stad en ook dichterbij het fosfaatbedrijf op de Tafelberg, dat in het begin redelijk veel werk bood aan de mensen van Banda’riba.

Raffinaderij

Met de komst van de raffinaderij is dit paga tera-systeem gaandeweg verdwenen. Niet voor niets wordt er gezegd, dat met de komst van de raffinaderij de slavernij pas echt op Curaçao is afgeschaft, aangezien er met die komst veel industriële arbeidsplaatsen ontstonden. Dit maakte een groot aantal arbeiders minder afhankelijk van de landbouw, maar leidde ook tot massale immigratie. Samen hebben deze verschijnselen een verandering in de traditionele, sociale structuren gebracht. We hebben het hier over minder dan honderd jaar geleden. Hoewel het paga tera-systeem met de komst van de raffinaderij verdween, is het wel zo dat het zijn sporen heeft achtergelaten.

Het typische van het paga tera-systeem was, dat de gemaakte overeenkomsten niet officieel werden geregistreerd. Ook kan vastgesteld worden dat de plantages regelmatig in andere handen overgingen. De voornaamste redenen hiervoor waren de onzekere economische situatie, het overlijden van de plantage-eigenaren, het samenvoegen van twee of meerdere plantages, en/of aankoop van de plantage door het gouvernement vanwege financiële problemen van de toenmalige eigenaren. Het ontbreken van registratie van overeenkomsten en de vele eigendomswijzigingen zouden later tot vele problemen leiden.

Ons eiland kent een chronisch probleem als het gaat om administratie en registratie van terreinen. Het is bijvoorbeeld bekend, dat plantage-eigenaren al in de 17e eeuw van het gouvernement toestemming kregen om hun vee op de zogenaamde gemeenschapsgronden te laten grazen. Met het verstrijken van de tijd gingen de plantage-eigenaren die terreinen als hun eigendom beschouwen. Op het moment dat het gouvernement die terreinen aan andere mensen wilde uitgeven, protesteerde een groot aantal plantage-eigenaren bij de toenmalige gouverneur. Dus hulde het gouvernement zich in een diep stilzwijgen, wat leidde tot een status-quo in deze situatie en een voortzetting van het gebrek aan beschikbare terreinen. Dit proces van wederrechtelijke inbezitneming heeft ertoe geleid, dat veel overheidsterreinen met het verstrijken van de tijd privébezit zijn geworden.

Andere problemen met terreinen ontstonden door het gebrek aan een correcte registratie van eigendom en/of overeenkomsten die met terreinen te maken hebben. Jammergenoeg hebben in de loop der jaren veel mensen die op enigerlei wijze een terrein van een medeburger gekregen en/of gekocht hebben, zich niet tot het Kadaster gewend om een zogenaamde rooibrief en later een meetbrief te laten maken, teneinde daarna een notaris een eigendomsakte te laten opstellen, die de notaris in de officiële Eigendomsregisters dient te laten inschrijven. Deze omissie heeft in geval van overlijden of faillissement van bloedverwanten vervelende gevolgen.

Iets soortgelijks is gebeurd in gevallen waarin voormalige plantage-eigenaren grond aan hun ex-slaven schonken en ook in gevallen van terreinen die waren uitgegeven in het kader van het paga-tera-systeem.

Er was geen juiste administratie en registratie van zulke terreinen, met als gevolg dat er onduidelijkheid bestaat betreffende het juridische eigendom van bepaalde terreinen. Ondertussen zijn er op Curaçao nogal wat terreinen waarvan niet onomstotelijk kan worden vastgesteld, wie de eigenaren of gebruikers zijn. Heel vaak gaat het hier om terreinen, waarop mensen intussen hun huis hebben gebouwd en zijn gaan wonen.

Naarmate de tijd verstreek en families groter werden, nam ook het aantal erfgerechtigden op deze terreinen toe, en daarmee ook de verwarring betreffende de eigendomssituatie.

Omdat het niet altijd mogelijk was nog te achterhalen wie de eigenaar van deze terreinen was, begon men te spreken van het probleem van het onverdeelde goed. Ofschoon niet algemeen bekend, staan er in onze wet regels die voorschrijven, hoe met dit soort terreinen om te gaan. In beginsel zeggen onze wetten dat het recht van degenen die te goeder trouw deze terreinen in gebruik hebben genomen, moet worden gerespecteerd

Wanneer het gaat om familieterreinen, kan de rechter op verzoek van de erfgenamen een curator aanwijzen die de nalatenschap moet regelen. Enkele jaren geleden is op Curaçao een stichting ‘Curatorschap onbeheerde nalatenschap’ opgericht, die ook dit soort zaken behartigt.

‘Kadukashon’

De juridische optie die in deze gevallen het meest voor toepassing in aanmerking komt, is de zogenaamde ‘kadukashon’, de extinctieve verjaring.

De betreffende bepalingen staan in artikel 105 van boek 3 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek.

Verjaring vereist bezit van een goed zoals door de wet bepaald en in overeenstemming met hetgeen de wet in het geval voorschrijft. Ingevolge de artikelen 99 tot 106 van Boek 3, is verjaring een middel om na verloop van tijd en onder bepaalde voorwaarden iets in eigendom te verwerven. Het wezen van verjaring is, dat de wet zoveel mogelijk overeenkomt met een feitelijk bestaande situatie. Dit is van toepassing als de gebruikers van een stuk grond niet als zodanig staan geregistreerd bij het Registerkantoor, maar er wel voor lange tijd wonen of het in gebruik hebben, en dat naar behoren kunnen bewijzen.

De wet kent twee basisvoorwaarden waaraan moet worden voldaan om van verjaring te mogen spreken:

1. Het goed moet ononderbroken gedurende een bepaalde tijd in gebruik zijn geweest en dat moet bewezen kunnen worden. Volgens het Burgerlijk Wetboek moet dit onafgebroken gebruik dat bewezen moet worden tenminste 10 jaar hebben geduurd als het te goeder trouw was, en 20 jaar als het gebruik niet te goeder trouw was.
2. Het goed moet op basis van goede trouw in gebruik zijn genomen. Men kan van goede trouw spreken, indien tevergeefs alle pogingen zijn ondernomen om te trachten te achterhalen, wie de eigenaar van het bewuste terrein is. Als blijkt dat een persoon als eigenaar bij het Registerkantoor ingeschreven staat, kan niet van goede trouw gesproken worden. Iemand die zijn twijfels heeft over de juridische status van het terrein dat hij in gebruik heeft, moet het nodige onderzoek doen.

Indien de verjaring zoals hierboven genoemd van toepassing is, moet men zich wenden tot een notaris om een akte op te laten stellen, die in bepaalde gevallen door de rechter erkend moet worden. Nadat men erin geslaagd is zo’n akte op te laten maken, kan het onroerend goed bij het Registerkantoor worden ingeschreven.

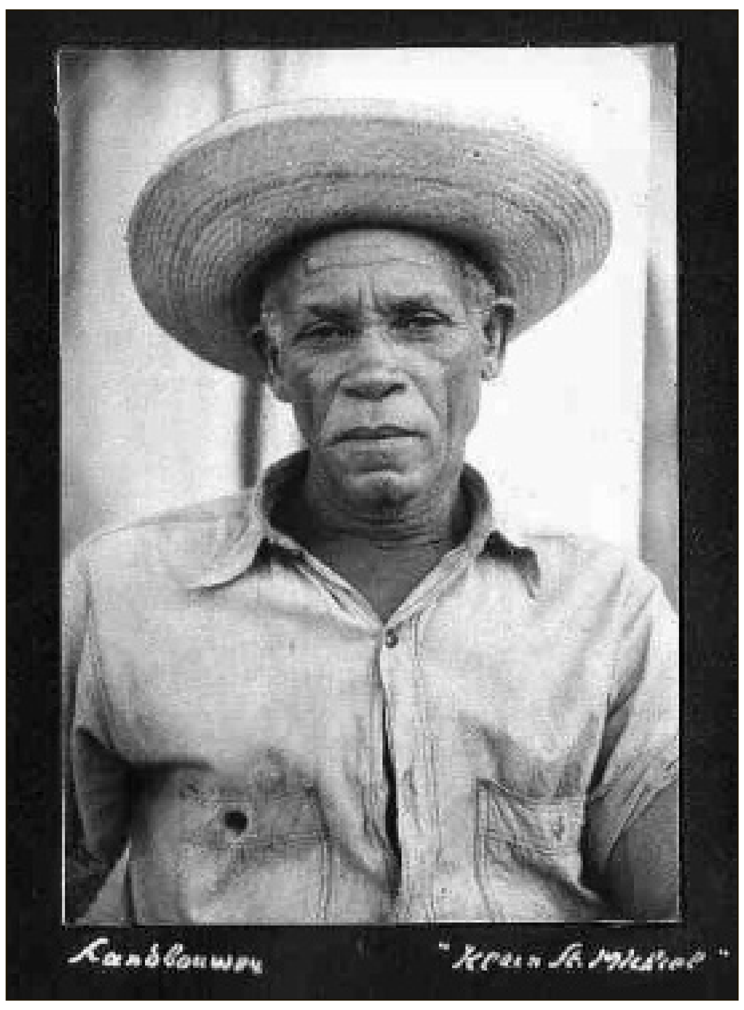

De serie ‘Het Nationaal Museum vormen tezamen’ verschijnt ook in Extra en The Daily Herald. Reacties en suggesties voor bijdragen zijn van harte welkom. U kunt het National Archaeological Anthropological Memory Management (NAAM) bereiken op de Johan van Walbeeckplein 13, Willemstad. Telefoon (09) 462.1933, fax (09) 462.1936 of via e-mail: info@naam.an. Bezoek ook onze website www.naam.an

NATIONAL ARCHAEOLOGICAL ANTHROPOLOGICAL MEMORY MANAGEMENT (NAAM)

Medisch

Aandacht voor het hart (1)

In vorige afleveringen is aandacht geschonken aan de nieren, de lever en de darmen. Nu is het de beurt aan het belangrijkste orgaan van ons lichaam, het hart. Het is een lichaamsdeel waar we het meest emotioneel bij betrokken zijn, want zodra er plotseling iets abnormaals mee gebeurt, worden we bang, zelfs doodsbang. Het is aangetoond dat mensen toch weinig weten over hun hart, reden om dit orgaan goed onder de aandacht te brengen.

Tekst: Hans de Haan

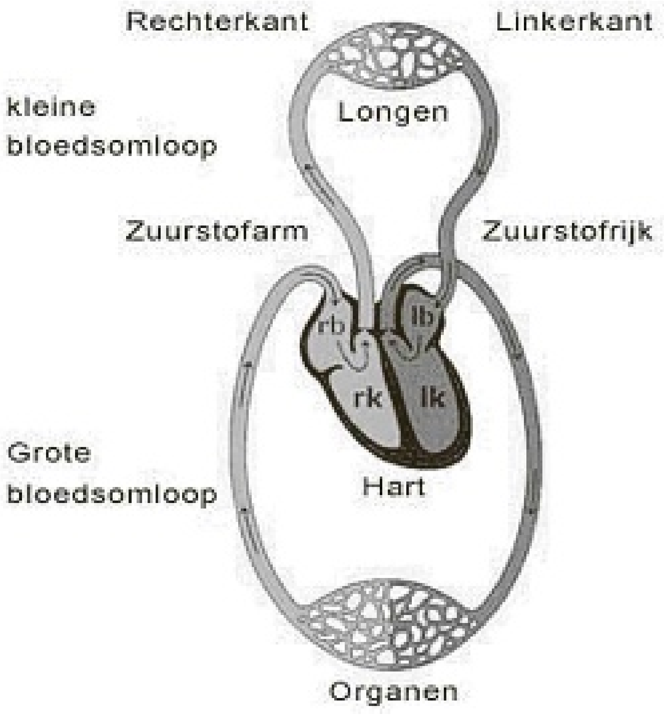

Bloedsomloop

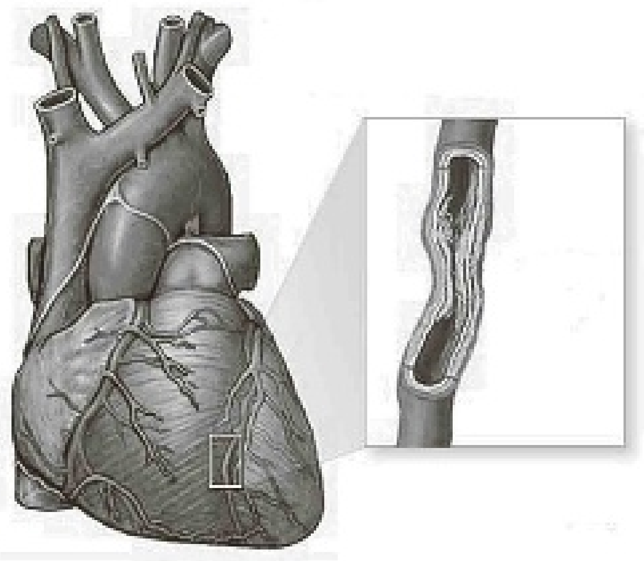
Hartinfarct

In de editie van 10 maart 2012 van de Ñapa behandelt collega Wouter Mol uitvoerig de oorzaken van pijn op de borst, waaronder het hartinfarct en angina pectoris. Dit sluit mooi aan op mijn verhaal over de anatomie, fysiologie en pathologie van het hart, waardoor ik deze hartziekten nu niet uitgebreid hoef te beschrijven. Dit artikel krijgt nog een vervolg in een aansluitend verhaal met adviezen om ons hart gezond te houden.

De werking van het hart
Het hart is een groep spieren die vier holtes bevat en werkt als een pomp die nooit stil staat. Deze hartspieren pompen het bloed naar alle cellen in het lichaam, waardoor deze zuurstof en voedingsstoffen krijgen. Deze bloedcirculatie houdt gelijk op zodra het hart stopt met pompen, waardoor steeds meer lichaamsfuncties uitvallen tot de dood erop volgt. Het hart bestaat uit een linker- en een rechterhelft en elke helft bestaat uit een boezem en een kamer. Via de boezems komt bloed het hart binnen en vanuit de kamers wordt bloed weer het lichaam ingepompt.

Dubbele bloedsomloop
De mens heeft een dubbele bloedsomloop, wat inhoudt dat het bloed tijdens één rondgang door het lichaam twee keer door het hart komt. Aan de rechterkant komt zuurstofarm bloed vanuit de rest van het lichaam de hartspier binnen. Vanuit de rechterkamer wordt dit zuurstofarme bloed naar de longen gepompt, waar het bloed weer zuurstof opneemt. Het zuurstofrijke bloed stroomt vanaf de longen terug naar de linkerkant van het hart, dat in vergelijking met de rechterkant een veel dikkere wand heeft. Dit komt doordat de linkerkant van het hart veel harder moet pompen. Vanuit de linkerkamer moet het bloed, via de aorta, naar alle cellen in het lichaam, van de tenen tot aan het kruintje van het hoofd. Een totaal traject van ongeveer 100.000 kilometer. Per minuut wordt 4 à 5 liter bloed verplaatst en per 24 uur 7000 liter.

Kleppen
Tussen boezem en kamer, maar ook tussen kamer en bloedvaten, bevinden zich kleppen. Deze kleppen zorgen ervoor dat het bloed niet tegen de stroomrichting in kan stromen. In de hartslag is de werking van deze kleppen te horen. Tijdens de eerste slag gaan de kleppen tussen rechterboezem en rechterkamer open. Bij de tweede slag openen de kleppen tussen rechterkamer en longslagader zodat het bloed naar de longen kan stromen. Hetzelfde gebeurt aan de linkerkant. Tijdens de eerste slag gaan de kleppen tussen linkerboezem en linkerkamer open. Bij de tweede slag openen de kleppen tussen de linkerkamer en de aorta waardoor bloed door het hele lichaam gaat stromen.

Opname van zuurstof
Rode bloedcellen in het bloed zorgen voor de opname van zuurstof in de longen en de uitstoot van de afvalstof koolstofdioxide (CO_2) die uit de rest van het lichaam afkomstig is. Een mens heeft ongeveer 25.000 miljard van deze cellen in het bloed. Bij elkaar hebben rode bloedcellen een oppervlakte van wel 4.000 vierkante meter. Door die enorme oppervlakte zijn ze zo goed in staat om zuurstof en CO_2 uit te wisselen. Elke rode bloedcel bevat ijzerhoudende eiwitmoleculen (hemoglobine). Deze hemoglobine-moleculen zijn gespecialiseerd in het binden van zuurstof en CO_2. Zowaar een ingenieus transportsysteem.

Hart- en vaatziekten
Net als alle organen in het menselijk lichaam is ook het hart onderhevig aan slijtage. Zo kunnen na verloop van tijd afwijkingen ontstaan aan de hartkleppen, van het hartritme en in de bloedvaten die het hart zelf van zuurstof voorzien.

1. Hartklepafwijkingen
Hoewel hartklepafwijkingen ook aangeboren kunnen zijn, is de oorzaak meestal ziekte of ouderdom. Kleppen kunnen vernauwen of gaan lekken door verkalking, acute reuma of bacteriële infecties. Het is bovendien mogelijk dat klepdelen aan elkaar blijven kleven. Hartklepafwijkingen komen het meeste voor in de linker harthelft, omdat het hart steeds harder moet pompen om het lichaam van voldoende zuurstof te voorzien. Dit tekort aan pompkracht wordt hartfalen genoemd.

2. Hartritmestoornissen
Bij een hartritmestoornis trekt het hart te snel, te langzaam of onregelmatig samen. Een elektrische prikkel bepaalt het ritme waarin het hart samentrekt. Deze prikkel wordt in gang gezet door de sinusknoop in de wand van de rechterboezem en verspreidt zich naar de kamers via de AV-knoop. In rust trekt het hart van een gezonde persoon ongeveer 60 tot 70 keer per minuut samen, terwijl tijdens inspanning soms een gemiddelde van 150 tot 180 gehaald kan worden. Wanneer het hartritme precies verstoord is, is vaak moeilijk te meten. Mensen die lijden aan hartfalen of hartspierziekte (cardiomyopathie) en/of al een hartinfarct hebben gehad, hebben een verhoogd risico voor hartritmestoornissen.

3. Hartinfarct
Een hartinfarct is een toestand waarbij (een deel van) het hart geen zuurstof meer krijgt. Al vanaf het twintigste levensjaar kunnen stoffen uit het bloed (onder meer cholesterol) blijven plakken aan beschadigde plekjes in de kransslagaders die het hart zelf van zuurstof voorzien. Waar die beschadigingen hersteld zijn, ontstaat echter een verdikking (plaque) in de bloedvatwand. In dit stadium is er eigenlijk sprake van een voorstadium van een hartinfarct (angina pectoris). Als zo'n kransslagader door het dichtslibben zo nauw is geworden dat (een deel van) het hart plotseling geen bloed meer krijgt, ontstaat een hartinfarct.

Behandeling van hartafwijkingen
Verschillende hartproblemen vragen om verschillende behandelingen. In de meeste gevallen wordt eerst geprobeerd om de situatie onder controle te krijgen met medicijnen. Wanneer dat geen of onvoldoende effect heeft, zijn er diverse mogelijkheden voor een operatie. Bij vernauwde kransslagaderen kan worden gekozen tussen dotteren (verwijding van het bloedvat met een speciaal ballonnetje) of een omleiding (bypass) langs de vernauwde bloedvaten om de bloedtoevoer naar het hart te herstellen. Als alle medicinale en operatieve mogelijkheden falen, kunnen sommige patiënten nog worden gered door middel van een harttransplantatie.

(Wordt vervolgd)

Hans de Haan is arts en wetenschapsjournalist. Hij is jarenlang actief geweest op Curaçao als medisch adviseur bij diverse instanties.

Beweging

Knieklachten

De knie is het grootste gewricht van het menselijk lichaam. Het heeft een grote bewegingvrijheid terwijl er erg veel krachten vrij komen. Per jaar bezoeken 230.000 mensen de Nederlandse huisarts voor knieklachten.

Tekst: CVF

Functionele Anatomie

Botstukken
Het onderbeen (tibia) vormt een plateau waarop het bovenbeen rust. Het tibiaplateau is qua vorm bepalend voor de stabiliteit. Bij de vrouwen is het tibiaplateau boller. Uit een dit jaar gepubliceerd onderzoek blijkt dat vrouwen daardoor vaker een voorste kruisband scheuren. De mannen die de voorste kruisband scheuren blijken ook een boller tibiaplateau te hebben. De incidentie van de voorste kruisbandlaesie wordt blijkbaar bepaald door anatomische verschillen en niet door het geslacht.
Het bovenbeen bestaat uit twee botknobbels (de condylen) die qua omvang verschillen. Daardoor is de knie te verdelen in een buitenst en binnenst compartiment. De binnenste condyl is groter en in combinatie met de beter gefixeerde meniscus en stevigere banden stabieler.

De knieschijf heeft een katrolfunctie en zorgt ervoor dat de spieren de kracht goed op de knie kunnen overbrengen.

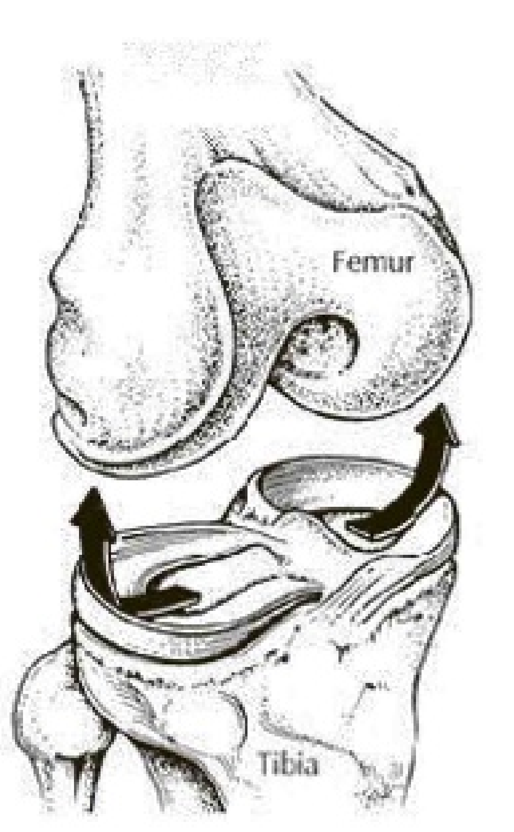

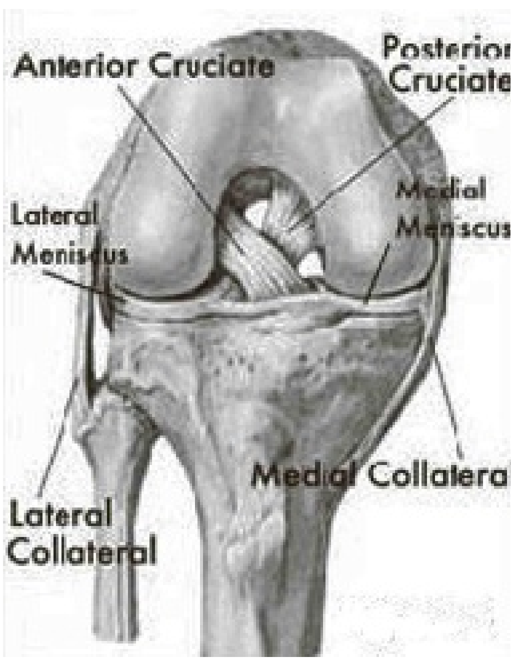

Banden
De knie heeft twee banden aan weerszijden van de knie: de laterale en mediale collaterale banden. Twee kruisbanden die in het midden van de knie lopen en die essentieel zijn voor de stabiliteit.

Meniscus
De meniscus is een sikkelvormig kraakbeenkussen dat op het onderbeen ligt. De mediale meniscus is aan de uiteinden op de tibia gehecht en in het midden aan de mediale band. De laterale band zit alleen aan de uiteinden vast en gaat door die grote bewegelijkheid minder snel kapot. Mediale meniscusletsels komen meer voor. De meniscus is doorbloed (buitenste gedeelte) en geinnerveerd. Hierdoor kan de meniscus herstellen en pijnklachten veroorzaken.

Klachten
Zwelling die tussen de dertig minuten en twaalf uur ontstaat wijst op een bloeding in het gewricht.
Bij zwelling die na 24 uur optreedt is er sprake van vocht in de knie en dat duidt op een minder ernstig letsel.
De voorste kruisband scheurt meestal door een combinatie van buigen, draaien en naar binnen drukken van de knie terwijl de voet blijft staan. Overstrekken kan ook een voorstekruisbandletsel veroorzaken. De knie is direct gezwollen en bij het lopen en rennen zakt men regelmatig door de knie.

De meniscus scheurt door een combinatie van het buigen en draaien van het bovenbeen, terwijl het onderbeen vaststaat. De knie klikt, gaat op slot en wordt dik.
De mediale en collaterale band scheuren meestal in combinatie met een van de bovenste structuren. Bij geïsoleerde scheuren is er vaak sprake van een trauma.
De knieschijf kan niet goed sporen of zelfs subluxeren. De irritatie van de patellapees, de 'jumpersknee', is een hardnekkige klacht die veroorzaakt kan worden door een musculaire disbalans en beperkingen in de enkel en voet.
De bewegingen van de enkel hebben grote invloed op de manier waarop de tibia beweegt. Beperkingen van de enkel- en voetgewrichten en schoeisel zijn van invloed op de kniefunctie. De heup en het bekken zijn even bepalend voor de bewegingen van de knie.

Behandeling
Met speciale testen kan er gedurende het lichamelijk onderzoek bepaald worden welke van de eerder genoemde structuren de klachten veroorzaken. In de anamnese zijn er natuurlijk al aanwijzingen naar voren gekomen om welke structuur het gaat.
Voor de behandeling wordt er dan een plan gemaakt om die aangedane structuur te herstellen en de randvoorwaarden te creëren waardoor die structuur ook in de toekomst goed kan blijven functioneren.

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

China en Curaçao:

De cultuur en de cuisine

Helen Wang

Kennismaken met de Chinese cultuur en culinaire kunst op Curaçao? Een advies hoe u uw huis moet bouwen en/of inrichten volgens de Feng Shui, een cursus reflexologie volgen of Mandarijn leren spreken? Het kan allemaal op Curaçao. Helen Wang, haar Chinese naam is Wang Haiying, leeft al 15 jaar op Curaçao, maar nu wil ze de kennis die ze van haar ouders en grootouders geleerd heeft delen en deze kennis overdragen. Ze wil zich vooral concentreren op de Chinese taal (Mandarijn), de Chinese keuken en de kunst van Feng Shui, waar ze meer dan 10 jaar studie aan heeft gewijd.

Tekst: Judice Ledeboer Foto's: Ken Wong

In de ruimte waar ze mensen ontvangt waan je je in een andere wereld door de serene rust die er heerst en voel je je direct op je gemak. Er staat een klein altaar met een foto van haar ouders. Er branden kaarsjes en er stroomt een watervalletje waarbij het vallende water op wat steentjes klettert. "Hier ga ik zitten als ik rust nodig heb en dan praat ik met mijn ouders", vertelt ze. Door de kennis die ze meekreeg hielp ze al vanaf haar 16e jaar mensen om een betere gezondheidsconditie te krijgen. Ze is geboren in Beijing en groeide op in het noordoosten van China in de stad Dalian. Al op jonge leeftijd ontstond haar passie voor de traditionele Chinese gezondheidsleer. "Ik leerde dat van mijn ouders en grootouders", vertelt ze. Ze adviseert mensen over het behoud van gezondheid, ze geeft voetreflexzone-behandelingen en traditionele Chinese massages. Volgens de Feng Shui-leer adviseert ze mensen hoe ze hun huis moeten inrichten (zie ook kader).

Om een breder publiek te bereiken begon Wang een paar maanden geleden met een Facebook-pagina waar ze Chinese recepten op publiceert en waar ze ook informatie geeft over de voedingsstoffen die in voedingsmiddelen zitten en waarom iets wel of niet gezond is. "Wij, Chinezen, kijken anders naar eten. Niet alles is goed voor je. Zo heb je voedingsmiddelen die je wel in de lente moet eten en niet in de winter en het is goed om voedingsmiddelen te eten uit het land of de regio waar je bent. Hier zien we fruit dat uit de Filipijnen komt. Daar is het ook tropisch, maar het groeide niet in dit deel van de wereld. Wij noemen onze groenten ook 'kruiden'. Ze hebben een heilzame werking. De ene groente is goed voor de huid en een andere groente is goed om de lever te stimuleren", legt ze uit. "Onze filosofie is dat je ervoor moet zorgen om gezond te blijven. Preventie dus en dat kan je doen door voedsel te eten dat goed voor je is."

Openheid

De openheid van Wang over haar leven en haar landgenoten die op Curaçao wonen tilt een tipje van de sluier op van de grote groep Chinezen die op het eiland woont. "Ik kom zelf uit het noorden van China en de meeste Chinezen die hier zijn komen uit het zuiden. Ik spreek van huis uit Mandarijn, in het zuiden spreekt men vooral Cantonees." De reden dat hier vooral Chinezen wonen die oorspronkelijk uit Zuid-China komen is voor Wang duidelijk. "In Zuid-China zijn de mensen veel meer gericht op zaken doen en daardoor reizen ze ook meer. Ze houden ook van reizen. De koning woonde vroeger in Noord-China en daarom bleven de mensen die daar woonden ook daar. Noordelingen verplaatsen zich minder." Volgens Wang wonen in het Caribische gebied vooral Chinezen die uit Zuid-China komen, maar in de grote steden zoals Mexico-Stad wonen weer meer Chinezen uit Noord-China. Opvallend is de gesloten gemeenschap van de Chinezen en Wang verklaart dat als volgt: "De Chinezen die hier wonen leven als families bij elkaar. Ik kwam met mijn man mee en heb geen familie hier. Mijn man, Rudolph Haynes, komt oorspronkelijk uit St. Vincent, woonde jaren in Scandinavië en 15 jaar geleden zijn we naar Curaçao gekomen. Ik heb me meer gemengd met de mensen en cultuur van hier en het Caribische gebied." Wang kent wel veel Chinese landgenoten en treft hen vooral op feesten en vieringen, zoals het Chinese Nieuwjaar en op 1 oktober als het de Chinese Nationale Dag is. "Tijdens die feesten en vieringen komen we bij elkaar. We eten met elkaar, we zingen en er is ook weleens een show, maar die is er alleen als de Chinese ambassadeur uit Caracas ook komt", vertelt ze.

Zwaar

Volgens Wang gaat het leven van de Chinezen op het eiland niet altijd over rozen. Sommigen hebben het zwaar. Ze missen hun land en cultuur en het is hier niet altijd wat ze hadden verwacht. Veel nieuwe eilandbewoners zijn teleurgesteld. Ze vinden het eiland te klein. "Ik ken mensen die het er heel moeilijk mee hebben, maar ze kunnen niet terug. Daar is geen geld voor. Ze denken er wel over om later, als de kinderen zijn afgestudeerd, terug te gaan. En er is nu ook al een tweede generatie Chinezen en dat zijn 'yu Kòrsou'. Die blijven."

Volgens haar zijn Chinezen hardwerkende mensen. De meesten die hier wonen komen van de boerderij. Ze zijn gewend om met hun handen te werken. Ze werken zo hard omdat ze hun kinderen een goede toekomst willen geven door hen goed op te leiden zodat ze kunnen gaan studeren. De gezinnen zijn niet groot, twee à drie kinderen. Volgens Wang leven we in een samenleving waar veel stress is en hoe meer kinderen, hoe meer stress, vandaar de kleine gezinnen. Een negatief punt vindt Wang de hygiëne die niet altijd goed in de gaten wordt gehouden. Vooral niet in de restaurants. "Daar schaam ik me soms voor. Ik vind dat ze de boel wel beter schoon kunnen houden", meent ze. "Als je goed kunt koken wil dat nog niet zeggen dat je opgeleid bent. De meeste Chinezen die hier zijn, zijn van origine schilders, bouwvakkers, elektriciens. Ze hebben nog nooit gekookt."

Op de vraag waarom er zoveel Chinezen naar Curaçao zijn gekomen de laatste jaren geeft ze het volgende antwoord: "China verandert heel erg. Iedere dag. Veel Chinezen willen naar Canada, de Verenigde Staten en Europa, maar dat is heel moeilijk. Ze kennen Curaçao niet, maar Venezuela wel en Curaçao is een klein eiland dat daar vlakbij ligt. Velen hebben alles in China achtergelaten en zijn met het beetje geld dat ze hadden hier naartoe gekomen.

Wennen

Toen Wang hier 15 jaar geleden voor het eerst kwam had ze ook nog nooit van Curaçao gehoord. Ze vond het moeilijk. Ze vond het erg warm, er waren weinig activiteiten en ze voelde zich heel alleen. "In China kan je van 's morgens vroeg tot 's avonds laat van alles doen. Er zijn altijd activiteiten op straat en de winkels zijn continu open. Ik moest hier heel erg wennen. Ik ging elke week naar Punda, hoewel ik daar nooit iets kocht. Maar mijn man had hier zijn business. Toen ben ik zijn boekhouding gaan doen en na een paar maanden ben ik met mijn eigen praktijk begonnen. De mensen hier hadden belangstelling voor wat ik deed, ook voor de Chinese 'way of life'. Ik ben heel patriottisch. De mensen hebben hier nog steeds het idee dat China arm is, maar het land is zich enorm aan het ontwikkelen. Het is niet meer zo arm als vroeger. Ze vragen weleens of de Chinese restaurants te vergelijken zijn met de snèks die wij hier kennen, maar dat is niet zo. Wij kennen in China eigenlijk geen 'snèks'. Er is daar trouwens de laatste jaren veel veranderd. De keukens mogen niet meer helemaal open zijn. Nu kan je alleen nog de keukens inkijken door een raam. Dat is hygiënischer en als ik naar een Chinees restaurant ga, ga ik altijd eerst in de keuken kijken hoe die eruit ziet."

Nu, na 15 jaar, heeft Wang haar weg op het eiland gevonden. Ze vindt dat ze een bijdrage kan leveren aan het behouden van de gezondheid. En ze wil graag les geven in het Mandarijn. "Veel mensen denken dat het een moeilijke taal is, maar dat is niet zo. Ik leer de mensen de basis. Het is leuk voor toeristen en zakenmensen." En voor wie echt Chinees wil leren koken geeft Wang ook kooklessen waarbij in de gerechten groentes van het eiland worden gebruikt. "Er zijn hier Chinezen die zelf groentes verbouwen en die kan je bij supermarkten kopen".

Om zelf al op onderzoek te gaan naar heerlijke gerechten, kijk dan op Facebook: Chinese Culture and Culinary Arts Curaçao.

Wat is Feng Shui?

Feng Shui laat zien hoe de omgeving waarin we wonen en werken van invloed kan zijn op ons lichamelijk, emotioneel en spiritueel welzijn. De hoeveelheid licht die naar binnen straalt, het soort meubilair, de schilderijen aan de muur, de aanwezigheid van planten, de kleuren; elk aspect beïnvloedt onze ervaring. Feng Shui bestudeert de beweging van energie en de manier waarop deze energie ons leven beïnvloedt. Het is de kunst om de omgeving zo in te richten dat deze succesvol is voor gezondheid, welvaart en geluk. Het is de mystieke Chinese kunst om balans te krijgen tussen mens en natuur.

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

The many faces of love
In Landhuis Bloemhof is nog t/m 2 juni de tentoonstelling 'The many faces of love – The Renaissance of Art Nouveau', mozaïek van Susan Rudolf te bezichtigen. In deze collectie zijn verschillende kleurrijke impressies en expressies van liefde te zien.
Op zaterdag 19 mei verzorgt zij een workshop bij Landhuis Bloemhof. Zaterdag 26 mei zal zij aanwezig zijn voor een 'meet and greet the artist' vanaf 10.00 uur waarbij geïnteresseerden kennis met haar kunnen maken en vragen stellen.
Voor meer informatie: tel. 737-5775 of e-mail info@bloemhof.an

Terra
Tot 18 mei is in Mon Art Gallery een tentoonstelling te bezichtigen met de titel 'Terra' met keramische sculpturen van Marlies Schoenmakers en schilderijen van Mimi van Bindsbergen.
Mon Art Gallery is open van maandag t/m zaterdag van 09.00 - 19.00 uur non-stop. Meer informatie: www.monartgallerycuracao.com
(zie kader)

MUZIEK

Moederdagvoorstelling: You're special to me
Muzikale moederdagvoorstelling van Tariq (gitaar) en Nelson (saxofoon). Reinier Lijfrock, Tito Doran en Jarnice Aitatis zijn uitgenodigd om te zingen, Michael Anthony om saxofoon te spelen.
Zondag 13 mei om 19.00 uur
Entree: 20 gulden
Locatie: La Tentashon

NIEUW & OPMERKELIJK

Fleur de Marie, Un bista den pasado
Op 16 mei wordt bij NAAM aan het Johan van Walbeeckplein de expositie 'Fleur de Marie , Un bista den pasado' geopend. De expositie is het resultaat van archeologisch onderzoek in de buurt Fleur de Marie. De tentoonstelling is te zien tot 15 juni. Meer informatie: email info@naam.an

Viva la Donna
Op 25 mei organiseert Stichting Viva la Donna een verwendag voor vrouwen die getroffen zijn door kanker. Kappers, schoonheidsspecialisten, masseurs en andere 'verwenspecialisten' trakteren deze vrouwen op een heerlijk verwenmoment.

Meer informatie: http://www.bodycare-caribbean.com/vivaladonna/

Ban expresa diferente
Op 26 mei organiseert Fundashon Sinta Ros in Because Enterrtainment Center de workshops Kleurtherapie, Kunsttherapie en Lachtherapie. Deelname kost 50 gulden.
Meer informatie: Fundashon Sinta Ros, tel. 511-3992/747-7535

DANS & THEATER

Pachi Damon - Trabou di Warda
Een man verlaat zijn huis om naar zijn werk te gaan. Maar achter de rug van zijn vrouw om heeft hij zich ziek gemeld en gaat hij naar zijn minnares. Toevallig belt zijn vrouw naar zijn werk en krijgt te horen dat hij zich ziek gemeld heeft. Een realistische voorstelling over ploegendiensten en vreemdgaan.
Vrijdag 18 mei 21.00 uur
Zaterdag 19 mei 21.00 uur
Zondag 20 mei 15.00 uur en 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

Bo ta biba den mi potmoni, Juni Aniceta
Een modern theaterstuk met als onderwerp de jonge dames die men portemonneezuigers noemt.
Het zijn sexy dames die in je portemonnee blijven hangen tot die helemaal leeg is.
Een verrassende voorstelling over mannen die geld hebben en vrouwen die van geld houden.
Houd je portemonnee goed vast als je die meeneemt.
Zaterdag 12 mei 21.00 uur
Plaats: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

Tisha
'Tisha' gaat over een bijna vijftienjarig meisje dat voor complexe keuzes komt te staan op het gebied van relaties, zwangerschap en de tradities waarmee zij is opgegroeid. De onderliggende vraag is of we ons eigen lot kunnen bepalen. Of staat ons lot al vast?
Zaterdag 12 mei 20.00 uur
Zondag 13 mei 15.00 uur
Plaats: La Tentashon
Entree: 25 gulden

Tambú, a freedom song
Première vrijdag 18 mei 20.00 uur
Zaterdag 19 mei 20.00 uur
Zondag 20 mei 20.00 uur
Entree: Nafl. 27,50
Locatie La Tentashon
(Zie pagina 2)

FILM

Short Movie Competitie Films & Nochi No Ke Lagami Bai
Op 14, 21, 28 mei, 4 en 11 juni presenteert Teatro Luna Blou de filmpjes van de CIFFR 'Short Movies, BIG Stories jongeren film competitie, gevolgd door Catrien Ariëns' gloednieuwe documentaire Nochi No Ke Lagami Bai over de Curaçaose tambú.
Tijd: 19.30 – 21.00 uur
Entree: 10 gulden

Filmhuis Openbare Bilbiotheek
14 juni: Unter Bauern
12 juli: Winters Bone

BOEKEN & LITERATUUR

Egberdien van Rossum
Op zaterdag 12 mei vindt bij Gallery Mon Art de presentatie plaats van het boek 'Door het oog van Egberdien voor, tijdens, na gallery rg'. Van Rossum is ongetwijfeld één van de markantste inwoners die Curaçao ooit heeft gehad. Als eigenaresse van de avant-garde gallery rg leverde ze een cruciale bijdrage aan de erkenning van kunst op Curaçao, maar daarnaast zijn ook haar herinneringen aan het Curaçao uit de jaren zestig en zeventig van onschatbare waarde voor het eiland. Die herinneringen zijn nu voorgoed voor toekomstige generaties bewaard in haar memoires 'Door het oog van Egberdien - voor, tijdens, na gallery rg', een rijk geïllustreerde uitgave in het Nederlands met een Engelstalige samenvatting.
'Door het oog van Egberdien voor, tijdens, na gallery rg' is mede tot stand gekomen dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, Fundashon di Artista en Port'i Heru Publications. Het boek is een uniek tijdsdocument; een kijkje in de geschiedenis van Curaçao en van een heel bijzondere vrouw.
Datum: 12 mei
Tijd: 16.00 – 19.00 uur
Locatie: Mon Art Gallery, Rif Fort Otrobanda

Een levensschets, Monseigneur Martinus Joannes Niewindt
Curaçao heeft vele bisschoppen gekend, maar de aanwezigheid van mgr. Martinus Niewindt heeft niet alleen de meeste indruk gemaakt, ook is hij degene geweest met een onstuitbare energie en daadkracht om de bevolking van Curaçao te helpen, te onderrichten en te steunen.
Wat deze bisschop ook heeft verricht, hoe hoog ook zijn verdiensten staan aangeschreven, alles is ondergeschikt en wordt gedragen door zijn levenswerk en levensdoel: de vrijmaking, ontwikkeling en de beschaving van de slaven. Door zijn niet aflatende inspanningen heeft Niewindt belangrijke stappen kunnen zetten om de emancipatie van de zwarte bevolking te realiseren.
In 1924 verscheen van de hand van G. Dahlhaus een zeer uitgebreide levensloopbeschrijving over het leven en werk van Niewindt. Deze 500 pagina's tellende uitgave wordt nu in oorspronkelijke vorm opnieuw uitgegeven in samenwerking met de Amigoe.
Verkrijgbaar in de lokale boekwinkels en bij Caribpublishing vanaf medio mei.

De rijke geschiedenis van Curaçao
Nieuwe reeks boeken van het Maritiem Museum Curaçao en Caribpublishing. Geschreven door Jack Schellekens. Educatief en leuk om te lezen.
Deel 1: 'Indianen, de WIC en invasies' gaat onder meer over de eerste inwoners, de ontdekking van het eiland, de West-Indische Compagnie (WIC), de slavernij, de vele invasies en beroemde en beruchte personen die een stempel hebben gedrukt op het eiland.
Deel 2: 'De zee, handel en scheepvaart' behandelt de maritieme geschiedenis van Curaçao in 17 thema's waarin duidelijk wordt dat de unieke haven van Curaçao de geschiedenis van dit eiland grotendeels heeft bepaald.
De boeken zijn te koop bij het museum, bij Caribpublishing en bij de lokale boekhandel.

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha
Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyomaaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.
Tijd: 09.00 - 15.00 uur.
Toegang volwassenen: 2,50 gulden.
Kinderen: 1 gulden.
Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

Bij voldoende belangstelling organiseert de Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascencion op vrijdag 1 juni een avondwandeling. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave tot 30 mei 2012. tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

NOTEERT U ALVAST

Ontboezemingen
Op 7, 9 en 10 juni in Luna Blou 'Ontboezemingen', een humoristisch drama over borstkanker. Het verhaal van vijf totaal verschillende vrouwen. Ze kennen elkaar niet, ze hebben elkaar zelfs nog nooit ontmoet. Maar één ding hebben ze met elkaar gemeen: ze hebben alle vijf borstkanker.
Ontboezemingen is de hoofdact binnen het Festival Feminino.
Kaartjes zijn binnenkort te koop. Meer informatie volgt z.s.m.

Internationale Museumdag
18 Mei is de Internationale Museumdag. Onderwerp: 'Musea in een veranderende wereld'. Tegenwoordig is de wereld snel aan het veranderen. Nieuwe technologie, internet en de sociale media dwingen de musea te leren omgaan met deze nieuwe ontwikkelingen.
(zie kader)

Tour d'Azul
De Curaçaose Kunstkring organiseert op 25 mei een bijzonder concert, 'Tour d'Azul', in de Fortkerk met Henk van Twillert (saxofoon), Tjako van Schie (piano) en fado-zangeres Iñes Soares en de 'allround' percussionist Marlon Conradus uit Curaçao. Ze zullen nummers spelen uit hun nieuwe driedubbele cd 'A Bag of Music'. Hierop staan onder meer nummers van J.G. Palm, Wim Statius Muller, Padu del Caribe en van Livio Hermans, de wals Dudi en de Pavane para Guiomar. Verder staan er ook composities van mondiaal bekende componisten op. De kaarten zijn te koop bij Mensing's Caminada en Albert Heijn.

Kunst is het hulpmiddel, het verhaal is zijn boodschap
Op 26 mei is bij Gallery Alma Blou de opening van de expositie van Clemens Briels en veiling voor 'Nos Welita'. Clemens Briels is een de meest gevraagde kunstenaars in binnen- en buitenland, zijn kunstwerken zijn opgenomen in diverse internationaal gerenommeerde kunstcollecties.
Briels exposeert graag op Curaçao, omdat dit het geboorte-eiland is van zijn vrouw Jenny. Dit jaar heeft hij gekozen om iets te doen voor het in aanbouw zijnde bejaardentehuis Nos Welita. Samen met Carlos Weeber, Barry Hay, Michele Russel-Capriles en Charlotte Kirindongo, beschildert hij vijf Rietveldt-stoelen. Deze stoelen worden geveild op de dag van de expositie, bij Gallery Alma Blou. Dankzij de verschillende sponsoren zal de opbrengst geheel gedoneerd kunnen worden aan de bouw van Nos Welita.

Dansmassage-workshop
Ubuntu, wellness-centrum, zaterdag 19 juli van 15.30 tot 18.30 uur
Sta. Rosaweg 23
kosten: Fl 60,- p.p.
max. 12 personen
Opgeven voor 11 mei bij Margarete van der Wingen tel. 6642181 of
e-mail: margaretevanderwingen@gmail.com

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com

Terra

Wie nog twijfelt over de kwaliteit van kunst op ons eiland, moet maar snel eens een kijkje gaan nemen in de Mon Art Gallery in het Riffort. De expositie 'Terra' die daar momenteel valt te bezichtigen, is het bekijken meer dan waard.

Back to the bones II, Mimi van Bindsbergen

Marlies Schoenmakers en Mimi van Bindsbergen hebben, zoals ze het zelf zeggen, hun 'beste werk tot nu toe gemaakt'.

In essentie heeft Mimi van Bindsbergen in deze collectie, de dieptes en de lagen van de tijd geschilderd, de voorbije verhalen die het Curaçaose landschap haar vertelt. Associaties van de plekken die ze bezocht en indrukken die het land haar gaf, transformeert ze naar haar schilderijen. Al wandelend door landschappen is het net of van Bindsbergen door een supermarkt van inspiratie loopt. Haar aantekeningenboekje, haar camera en vooral haar hoofd zijn het mandje waarin ze alles bewaart.

Hoewel Mimi in de loop der jaren al een flinke winkelwagen vol beelden, indrukken en herinneringen heeft verzameld, gaat haar laatste serie grotendeels over Curaçao. "Je kunt de sfeer van het landschap ruiken, soms zelfs proeven. De kracht en het mystieke, dat wat ik altijd weer vind in de natuur, dat probeer ik in mijn schilderijen te leggen. Dat dat soms wat abstracter of gestileerder is, is niet belangrijk. Het gaat niet om de vorm maar om dat gevoel van sfeer."

Dit gevoel van sfeer lijkt bij Marlies Schoenmakers in haar keramiek letterlijk te zijn omgedraaid in een sfeer van gevoel. Een sensueel gevoel dat contrasteert met het rationele. De 'Perpetuum' collectie van Marlies Schoenmakers is dan ook gebaseerd op de beroemde wiskundige vorm: 'De band van Möbius'.

"Door een band een slag te draaien en weer aan elkaar te zetten, krijg je een lijn die oneindig door kan gaan. Er is geen begin en geen einde. Het contrast tussen een mathematische vorm - een rationeel gegeven - gecombineerd met sensualiteit - een emotioneel gegeven - spreekt zeer tot mijn verbeelding."

De wens om beweging te vangen in versteend materiaal als klei is een terugkerend thema in het werk van Marlies. Zij lost hiermee het eeuwenoude probleem van de Perpetuum Mobile in een keer op. Beweging, voor eeuwig gevangen in klei, tot stilstand gekomen in een beeld en toch oneindig doorgaand.

"Het kijken naar zo'n beeld geeft mij het ultieme gevoel van vrijheid; iets wat niets hoeft te zijn, waar geen geschiedenis, verhaal, leed of wat dan ook achter zit. Je kunt je gewoon verwonderen over de beweging van die lijn." Naast de Perpetuum collectie is ook het werk met de titel 'Terra' te zien; een abstractie in terracotta en diabaas van de plek op de aarde waar de kunstenares woont.

Internationale Museumdag:
Museo Tula viert 5-jarig bestaan

Ieder jaar komt de ICOM - de International Council of Museums - met een thema om 18 mei op te focussen wanneer alle musea hun deuren gratis openstellen voor het publiek. Dit jaar is het thema: 'musea in een veranderde wereld, nieuwe uitdagingen en inspiraties'.

Landhuis Knip

Dit jaar vraagt Museo Tula (Landhuis Knip) uw aandacht. Zij viert haar 5-jarig bestaan met verhalen van oudere generaties. Op weg naar 2013 waarin 150 jaar afschaffing van de slavernij wordt herdacht en 200 jaar Koninkrijk, is het van belang onze gedeelde geschiedenis te kennen om begrip voor elkaar te kunnen opbrengen. Deze drie musea geven een goed beeld vanuit dit perspectief.

Landhuis Knip is vernoemd naar de vruchten van de Kenepa-boom (Kenepa = Knip). Landhuis Knip dateert van het eind van de 17e eeuw. Landhuis Knip was in de 18e eeuw één van de welvarendste plantages op het eiland. De bekendste producten waren divi-divi-zaadpotten en schapenwol. In het hofje van het landhuis krijgt men een goed beeld hoe het systeem van waterhuishouding in elkaar zat.
Op 17 augustus 1795 begon bij landhuis Knip onder leiding van Tula de grootste slavenopstand die Curaçao heeft gekend. Er hebben zeker een 2000 personen geparticipeerd in deze strijd. Tula werd op 19 september 1795 gevangen genomen door het verraad van een slaaf genaamd Caspar Lodewijk. Op 3 oktober 1795 werden Tula en de andere leiders publiekelijk ter dood gebracht. Tula werd als eerste terechtgesteld. Volgens het vonnis werden alle botten in zijn lichaam gebroken met een ijzeren staaf, te beginnen bij de voeten. Daarna werd zijn gezicht geblakerd en uiteindelijk werd hij onthoofd. Augustus 2010 hebben de regering en het parlement van Curaçao Tula officieel tot nationale held verklaard.
Het landhuis is omgedoopt tot Museo Tula in mei 2007. Museo Tula belicht de Afro-Curaçaose geschiedenis en traditie. Het museum is elke dag open van maandag tot en met zondag van 09.00 tot 16.30 uur. Entreegeld voor volwassenen is 5 gulden, kinderen 1 gulden, voor groepen van 10 personen of meer zijn er speciale prijzen. Behalve de rondleiding verzorgt het museum ook wandelingen in de natuur. Er worden workshops gegeven over diverse tradities zoals volksvertellingen en een cursus over het slavernijverleden. Met het uitvoeren van diverse projecten, zoals de uitgifte van grond aan kleine boeren en het coöperatiewezen voor vrouwen, wil Museo Tula een bijdrage leveren aan het in praktijk brengen van duurzame ontwikkeling ten behoeve van de bevolking van Banda'bou.
Museo Tula viert haar eerste lustrum dit jaar met een culturele ochtend van 09.00 tot 13.00 uur ten behoeve van een 15-tal ouderen van Banda'bou die tussen de 90 en 105 jaar oud zijn. Het doel van deze feestelijke bijeenkomst is het onderstrepen van het belang van de orale geschiedenis ter documentatie van het dagelijkse leven van het gewone volk. Het toont een blik vanaf het begin van de 20e eeuw. Entree op deze Internationale Museumdag is gratis.

Overzicht Musea
Museum Tula, Landhuis Kenepa, T. 888.6396, www.museotula.com
Museum Savonet, Landhuis Savonet, T. 462.4242, www.savonetmuseum.org
Landhuis Groot Santa Martha, T. 864.1323,
Fortkerk Museum, Fortplein, Fort Amsterdam, T. 461.1139, http://www.fortchurchcuracao.com/
Joods Cultuur-Historisch Museum, Kaya Hanchi Snoa, Punda, T. 461.1633, http://www.snoa.com/snoa.html
S.A.L. Mongui Maduro Museum, Landhuis Rooi Catootje,T. 737.5119, www.madurolibrary.org
Postmuseum, Kaya Toni Prince, Punda, T. 465.8010,
Octagon Museum, Avila Beach Hotel, T. 461.4377, Penstraat 100, http://www.avilahotel.com/avila-experience/octagon-museum
Museum Yotin Kortá, numismatisch museum, Scharlooweg 11, T. 434.5500, museum@centralbank.an
NAAM, Johan van Walbeeckplein 13,T. 462.1933, www.naam.an
Museum Kura Hulanda, www.kurahulanda.com
Museo di Bario, Seri Kandela , Yubi Kirindongo T. 869.3268
Maritiem Museum, van de Brandhofstraat 1, T. 465.2327, www.curacaomaritime.com
Landhuis Bloemhof, Santa Rosaweg 6, T.737.5775, www.bloemhof.an
Het Curaçaosch Museum, van Leeuwenhoekstraat z/n, T. 462.6051, curmuseum@yahoo.com

Recensie

Surinaamse Rug, Joodse Buik

Op de kaft van 'Surinaamse Rug, Joodse Buik' prijkt een foto van een getint jongetje op een step in een lege straat. Hij kijkt in de camera, een voorzichtige glimlach rond de mond. Het is een jeugdfoto van Wim Egger, de schrijver van het boek. Op de gevoelige plaat vastgelegd 'vlak voordat alles ons ontnomen werd'.

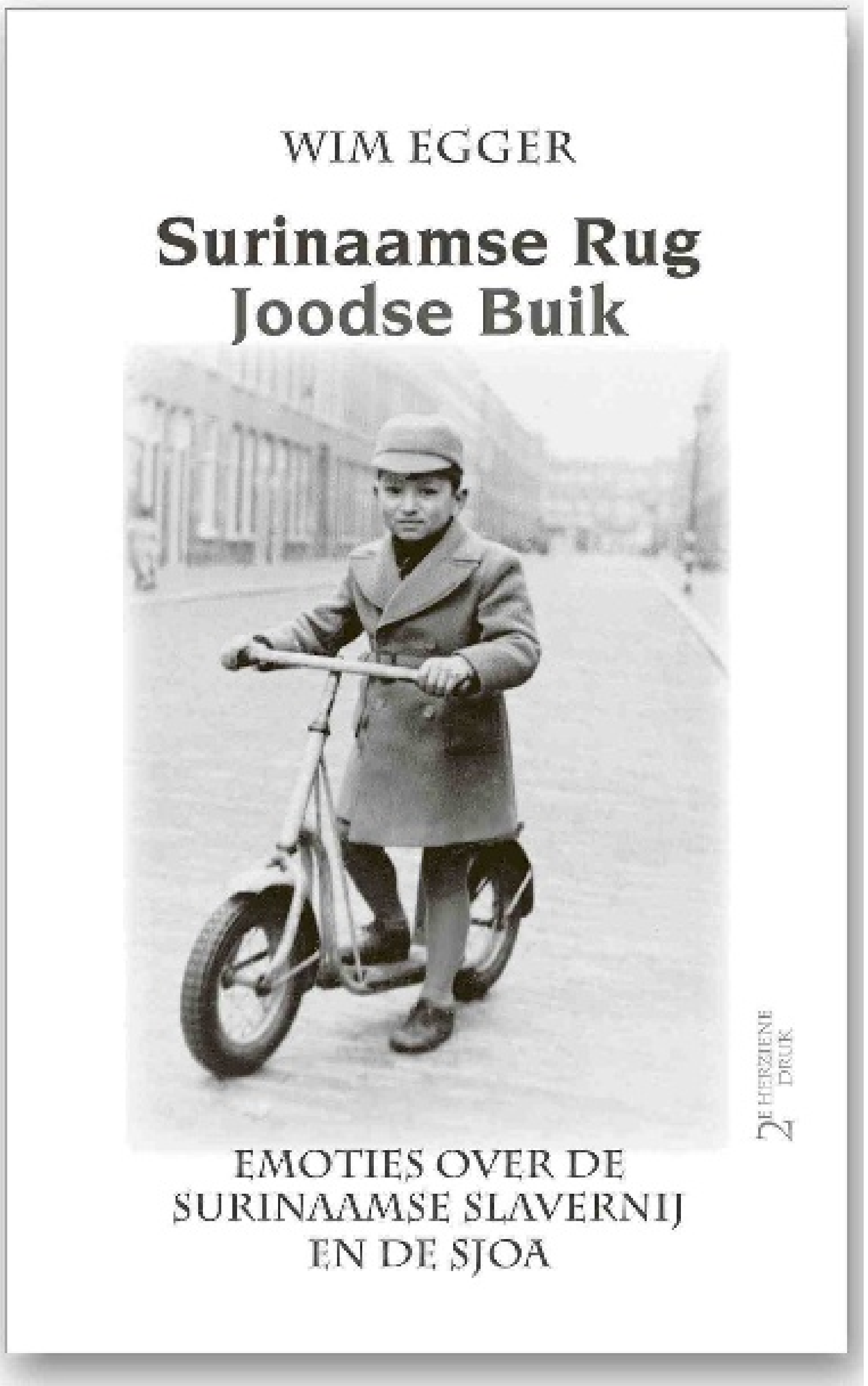

Tekst: Linda van Eekeres

Elk verhaal van slachtoffers van de Holocaust - een door Egger vermeden woord, hij spreekt consequent over de shoah - kent parallellen, toch is elk verhaal ook uniek. Het verhaal van Wim Egger (1935) is des te meer uniek omdat hij een kind is van een Joodse moeder en een Surinaamse vader.

Surinaamse rug, Joodse buik is een autobiografisch boek. Zijn ouders ontmoeten elkaar in Nederland waar zijn vader studeert. Ze trouwen en gaan in Suriname wonen. Als zijn moeder zwanger is van Wim, gaan zij weer terug naar Nederland. Egger is zodoende een geboren Amsterdammer, maar groeit op in Den Haag waar zijn vader werkt als ambtenaar.

Zijn onbezorgde kindertijd houdt als 7-jarige abrupt op wanneer het gezin waar oma en tante van moederskant zijn ondergedoken, zonder medeweten van de jongen, verraden wordt.

Tegen de gangbare regels in, moeder is immers met een niet-Jood getrouwd en de kinderen worden niet als Joods beschouwd, wordt zij met de kinderen op transport gesteld. Met inzet van haar gouden trouwring kan ze het regelen dat de kinderen worden opgehaald door oom Frits. Zelf wordt ze afgevoerd naar concentratiekamp Auschwitz.

Door de loop van de geschiedenis zijn de Joodse wortels meer prominent in het boek aanwezig dan de Surinaamse. Hoewel hij zich in eerste instantie niet ziet als Jood. Het gemis van het Joodse leven dat abrupt is gestopt in zijn kinderjaren met het wegvagen van zijn Joodse familieleden, komt tijdens therapie die hij pas op latere leeftijd ondergaat, naar boven. Hij gaat ook naar de synagoge. Volgens het Jodendom is een kind van een Joodse moeder Joods, en zijn vrouw bekeert zich tot het Jodendom. Ze houden als Joods echtpaar ook een Joodse bruiloft (Choepa).

Hoewel hij op latere leeftijd in therapie is gegaan voor zijn oorlogstrauma, miskent Egger nog steeds zijn eigen leed, zo lijkt het. De schrijver moet hebben geworsteld met het hoofdstuk waarin hij verhaalt over zijn tijd, in een soort vacuüm, na de razzia en de ontsnapping ternauwernood aan deportatie met zijn zusje bij een kinderloze oom en tante. Hij schrijft: "Het probleem was opgelost: ik was bij familie, ik werd vagelijk christelijk of zoiets, ik ging naar school, het bleef een rustige onderduik zolang ik maar niet opviel, een onderduik waar andere vervolgden alles voor over gehad zouden hebben, maar dankbaar was ik niet voor de situatie en door die ondankbaarheid voelde ik mij nog onbehaaglijker; ik voelde mij 'tijdelijk' opgeborgen als een gevonden voorwerp - op een plaats waar ik niet thuishoorde en in omstandigheden die totaal niet bij mij pasten - tot de rechtmatige eigenaren hun verloren goed zouden komen halen."

Hij voelt zich of hij niet meer echt leeft, een zombie is, dat hij er ook niet mag zijn, en hij voelt schaamte, maar al die gevoelens weet Egger in dit hoofdstuk niet op de lezer over te brengen. Waar de lezer eerder empathie voelt met de kleine Wimmie, creëert de schrijver nu (bewust of onbewust?) afstand naar de lezer toe door zijn eigen gevoelens en handelen veelvuldig te analyseren en te psychologiseren.

De conclusies stroken niet altijd met hetgeen de lezer denkt en hij had deze beter aan zichzelf kunnen laten. Zo schrijft hij eerst dat hij een krantje mocht bezorgen, wat wel ongevaarlijk zal zijn geweest aangezien het hem anders niet gevraagd zou zijn; Om vervolgens te schrijven dat hij zijn oom vraagt om mee te mogen om bomen te zagen als brandhout voor de kachel, en hij zonder omhaal mee mag. Duidelijk geen ongevaarlijke actie. Er zijn meer voorbeelden waarbij het moeilijk is Eggers gedachtengang te volgen. Duitse militairen inspecteren het huis terwijl er onderduikers in huis zijn, waarop zijn tante opvallend ontspannen (lijkt) te reageren en Egger zich afvraagt of hij de enige is die het spannend vindt.

De stem van de oudere Wim die het gedrag en de gevoelens probeert te verklaren van de kleine Wimmie, klinkt steeds meer door, en wordt zelfs enigszins irritant.

Opvallend is hoe zijn vrouw Thea hem door de jaren heen steunt, terwijl het er niet naar schijnt dat Egger een gemakkelijke man is. De lezer krijgt grote waardering voor deze vrouw. Zij is degene met de echt Surinaamse rug, wat voor Egger staat voor een sterk karakter, incasserings- en doorzettingsvermogen, die zijn vader had en heeft geprobeerd op hem over te brengen.

Het begrip voor hem en zijn leed, en hoe hij is geworden zoals hij is, keert later in het boek weer terug. Het hoofdstuk, waarin wordt geput uit verslagen van het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, over zijn moeder is indrukwekkend en ook hoe hij schrijft over de sfeer na haar terugkeer uit het kamp.

Hoe moest een moeder die in het Experimenten-Block gebroken werd, een zoon opvoeden die nog in shock verkeerde?, stelt Egger zich de retorische vraag. "Ik kan niet eens zeggen dat mijn moeder zich er in de jaren na de oorlog, dus zonder therapie, doorheen geworsteld heeft. Zij heeft ermee geworsteld en zij heeft verloren. Zo sterk als zij geweest moet zijn, geestelijk en lichamelijk, om die op totale vernietiging gerichte concentratiekamptijd te overleven en terug te keren naar haar door anderen in beslag genomen woonomgeving waar al haar familieleden vernietigd bleken te zijn, zo ongeschikt, kwetsbaar, weerloos was zij in de naoorlogse maatschappij waar niemand buiten haar gezinsleden belangstelling toonde voor wat haar was aangedaan."

Zo gaat het boek over twee grote trauma's in de geschiedenis, waarvan hij het ene zelf heeft ondervonden en het andere met zich meedraagt. "Mijn hart draait zich om bij het beeld van onrecht en de ongelijkheid tussen mijn slavenvoorouders in dienst van mijn slavenei-genaren-voorouders. Het veroorzaakt kostsluiting in mijn geest en in mijn hart en ik wil er daarom niet nog meer aandacht aan schenken."

Egger legt overigens geen verband tussen deze twee en ook niet hoe het slavernijverleden na generaties nog doorwerkt. Zoals waarschijnlijk ook zijn twee zonen, aan wie Egger zoals hij zelf opmerkt ook zijn oorlogstrauma heeft doorgegeven. "Een nieuw drama dat bij overleven een ondragelijke straf zou zijn, voor altijd mee teruggevoerd naar huis en daar overgeplant, doorgegeven zou worden!"

Het is niet ondenkbaar dat Egger, hoe zeer hij zelf heeft geleden, nog steeds ergens vindt dat hij dit eigenlijk niet mag ervaren, of hij inderdaad vindt dat alleen het allerergste leed, echt leed is. "Het werd erger naarmate de tijd verstreek: het lijden van Lien trad naar buiten, terwijl zij de herinneringen aan haar ellendige tijd moest opkroppen tot zij er door verstrikt werd, terwijl om haar heen anderen dagelijkse babbels hadden. Als die haar bij hun conversaties wilden betrekken, kon zij niet meer en liet zij weten wat zij er van vond. Over hoe zij haar omgeving en de mensen die haar in de steek hadden gelaten zag, en over de disproportionaliteit tussen hun probleempjes en haar kamptijd."

Ook heeft Egger een drang om erkenning te krijgen, op het irritante af. Zo schrijft hij bijvoorbeeld hoe goed hij het kon vinden met de hoogleraar op de universiteit, de psychiater en hoe hij op latere leeftijd meester in de rechten is geworden (door hem met hoofdletters geschreven).

Het boek is geen historische roman over een half Surinaams, half Joodse Nederlander die een verschrikkelijk oorlogstrauma oploopt dat hem voor het leven tekent, maar een document, een overlevering, opdat men niet vergeet. Egger wil zo compleet zijn, met bijbehorende historische context en beschouwingen, dat zijn eigen verhaal een beetje ondersneeuwt. Desondanks is het boek de moeite waard en heeft Egger zijn autobiografische verhaal heel leesbaar weten te maken. Wie een speciale connectie heeft met de oorlog, zal dingen herkennen in het boek. Het boek is goed leesbaar en ook leerzaam voor mensen die zich niet erg verdiept hebben in de Tweede Wereldoorlog. En de Surinaamse kant van het verhaal maakt het extra interessant voor de lezer in dit deel van het Koninkrijk.

Het boek is op Curaçao verkrijgbaar bij Samsom / Boekplus, Bruna en Mensing's Caminada en op Aruba bij De Wit Stores & Van Dorp Boekhandel.

Titel: Surinaamse Rug, Joodse Buik
Auteur: Wim Egger
ISBN: 978-90-6170-001-2.
Zie website: www.surinaamserug.nl

Leesvoer

Herinneringen aan Rio

Op zijn eerste vrouw was Eulálio de Assumpção wonderlijk verliefd. Maar van de ene op de andere dag vertrok ze met de noorderzon, en hij kwam er nooit achter wat de reden was voor haar vertrek.

Nu is hij honderd jaar oud en kan hij zich de details van die verliefdheid niet meer herinneren, maar de overdonderende emoties wel.

Vanaf zijn sterfbed vertelt hij over zijn lange leven, de liefdes die hij heeft gekend en de bijzondere familie waaruit hij stamt. Zijn herinneringen bestrijken een eeuw Braziliaanse geschiedenis. Zijn dochter, de verpleegsters om hem heen, aan iedereen wil hij zijn verhaal kwijt.

Eulálio heeft het gevoel dat hij nooit de goede keuzes heeft gemaakt of op tijd gehandeld heeft. Tegelijkertijd ziet hij het leven als een kans op een schitterende ervaring. Maar die kans kan net zo goed een laatste lange marteling worden, als we hem niet grijpen. Voor Eulálio achtervolgt de verdwijning van zijn grote liefde hem tot zijn laatste snik.

Met veel talent voor de kunst van het weglaten heeft Chico Buarque de Holanda een rijke familiegeschiedenis geschreven. Buarque (Rio de Janeiro, 1944) is vooral bekend als zanger. Met dit boek uit 2009 - met als originele titel 'Leite derramado' (Gemorste melk) - vestigde hij zijn naam ook als schrijver. Het boek werd een bestseller en Chico Buarque won er diverse literaire prijzen mee.

Titel: Herinneringen aan Rio
Auteur: Chico Buarque De Holanda
Uitgever: Meulenhoff Boekerij
ISBN13: 9789029088299

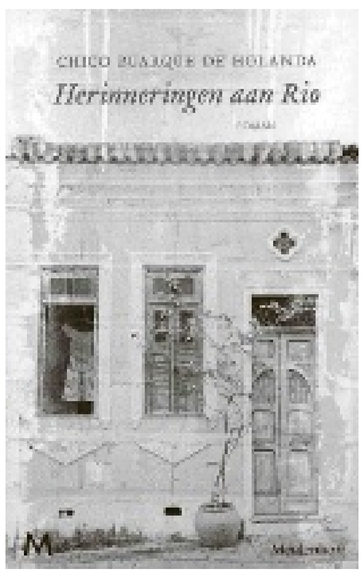

Ars Poëtica

Reserve

Nu ik mijn oude moeder weer aanschouw
wordt het mij week en wonderlijk te moede;
hoe woest de wind door zoveel jaren woedde,
ik blijf het kind ontwaren in de vrouw.

Zij keerde waar zij kon het kwaad ten goede,
een halve eeuw was zij mijn vader trouw,
en als het even in haar macht lag zou
zij hem ook voor het heengaan nog behoeden.

Al klaagt ze soms (vindt zich opeens te dik
en poogt verwoed haar snoeplust in te tomen):
zij put uit raadselachtige reserve.

Misschien dat zelfs mijn moeder ooit zal sterven,
maar in haar blauwe ogen blijft die blik
alsof het allermooiste nog moet komen.

Jean Pierre Rawie
Uit: De Tweede Ronde, jrg.12, nr. 2, Amsterdam, 1991

Huntu Kòrsou

Zelfredzaamheid, Our Common Future (slot)

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Onlangs vond 'The 2012 Curaçao Conference/Expo on the future of Durable Energy' plaats. De afgelopen weken is hier in de Ñapa aandacht aan besteed. Deze week het laatste deel van deze serie, waarin wordt ingegaan op de lessen die Curaçao kan leren met betrekking tot haar eigen duurzame ontwikkeling.

In de afsluitende paneldiscussie met premier Schotte, mevrouw Guda van Fundashon Antiano pa Energia (FAPE) en de heer Rosheuvel van Energy and Automation werd ingegaan op wat de conferentie ons heeft opgeleverd en de lessen die geleerd zijn.

Wat de conferentie volgens het panel ons in ieder geval heeft gebracht is dat er goed genetwerkt is en kennis is overgedragen. Experts uit binnen- en buitenland wisselden informatie uit en deelden hoe zij met duurzame ontwikkeling bezig zijn. Samenwerkingsverbanden werden gesmeed. Zo is er een Memorandum of Understanding (MoU) getekend tussen de Technische Universiteit Eindhoven en het Bureau Telecommunicatie Post en Utiliteiten (BTPU) op het gebied van onderzoek. In dit kader wordt een prijsvraag voor Curaçaose studenten uitgeschreven, waarmee zij een beurs kunnen winnen voor het volgen van een opleiding op het gebied van duurzame energie aan deze universiteit.

"En via deze weg", zoals de heer De Canha, directeur van BTPU het verwoordt tijdens de ondertekening van de MoU, "wordt kennis gegenereerd die wij kunnen gebruiken op ons eiland."

En welke lessen zijn er geleerd? Ten eerste is het betrekken van alle partijen uit de samenleving van belang om draagvlak te creëren voor duurzame energie en dit te verankeren in de gemeenschap. Zo gaf een student tijdens de paneldiscussie aan dat de Universty of Curaçao betrokken moet worden bij onderzoek naar mogelijkheden en toepassingen van duurzame energie op het eiland. Volgens Schotte: "Hier wordt zeker aandacht aan besteed via de prijsvraag waar studenten een beurs mee kunnen winnen voor een opleiding aan de TU Eindhoven."

Volgens mevrouw Guda van FAPE, een stichting die zich bezighoudt met onderzoek op het gebied van duurzame energie op Curaçao, brengt de conferentie: "Vanaf dit moment worden wij als burgers ons bewust inzake het gebruik van onze energie, zodat wij bewuste keuzes kunnen maken. En zo groeien wij richting een groene samenleving."

Tevens zijn er lessen geleerd die niet aan bod zijn gekomen tijdens de paneldiscussie, maar zeker niet onbelangrijk zijn. Zo kunnen wij leren van de presentatie van de heer Ferwerda van Carensol: "Wij hebben eerst energie te besparen en bewust hiermee om te gaan, pas dan kunnen wij eventueel overstappen naar duurzame energiesystemen, zoals zonnepanelen en windmolens."

De rol die banken vervullen in het kader van het implementeren van duurzame energie binnen de samenleving, is de volgende les die geleerd kan worden. Als zij zich richten op 'groene' serviceverlening, zoals het verstrekken van leningen voor duurzame investeringen, stimuleren zij ondernemers en consumenten om op de duurzame energietoer te gaan. En het levert hen ook een 'good image' op.

En tot slot is goed onderzoek naar de werking van duurzame energiesystemen, zoals zonnepanelen en windmolens in tropische omstandigheden van belang. Dit omdat volgens de heer Ebbing van TNO Caribbean deze systemen voor Europese omstandigheden zijn gemaakt.

Concluderend kan ik na drie dagen presentaties te hebben gehoord en experts te hebben gesproken, zeggen dat de eerste contouren zichtbaar zijn geworden naar een duurzame samenleving, oftewel een zelfredzame natie. Een land dat optimaal gebruik maakt van haar kwaliteiten, in dit geval zon en wind en daar een nieuwe bron van ontwikkeling voor zichzelf aan het scheppen is. Is dit niet ons gemeenschappelijk doel voor 'nos futuro berdadero i duradero'?

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder meer kennisuitwisseling.

Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou.

Spotlight op dieren

Heupdysplasie

Veel mensen kennen de term HD voor heupproblemen bij honden, maar weten vaak niet precies wat dit inhoudt. Het is een veel voorkomend probleem bij meestal grote hondenrassen en wordt dus (helaas) ook vaak geconstateerd. Hoe groter de hond, hoe groter de kans dat het dier op latere leeftijd deze aandoening zal ontwikkelen.

Tekst: Margot Hack

Dysplasie betekent abnormale groei, dus in dit geval betekend HD: abnormale groei of ontwikkeling van de heupen. Dit ontstaat tijdens de groeifase van de grote rassen-pups en verwijst meestal naar een slechte aansluiting tussen heupkop en -kom.

De normale heup bestaat uit de kop van het bovenbeen, die zo rond is als een bal en het bovenbeen verbindt met het bekken, en het acetabulum, de kom van het bekken. Samen met de kapsels en de gewrichtsvloeistof vormen ze het heupgewricht. De botdelen (van bovenbeenkop en bekkenkom) zijn bekleed met een gladde kraakbeenlaag zodat ze soepel langs elkaar heen bewegen.

Wanneer een hond heupdysplasie heeft passen de kop en kom niet zo goed. De kom is afgeplat en de kop wordt niet stevig op zijn plek gehouden. Hierdoor ontstaat een onstabiel gewricht en wanneer het lichaam gaat proberen om dit te stabiliseren ontstaat er arthritis.

Een veel gestelde vraag is waarom deze aandoening met name oudere honden treft terwijl het al als puppie begint. Het antwoord hierop is dat er eigenlijk twee soorten patiënten zijn die getroffen worden door HD. De eerste groep zijn jonge honden, meestal 6 tot 18 maanden oud. Foto 2 is van zo'n jonge patiënt. Deze hond heeft HD, maar nog geen arthritis. Deze hond zal bij dierenarts komen omdat hij wat minder gemakkelijk loopt. De foto zal dan laten zien dat het dier HD heeft.

Veel honden met dezelfde foto zullen helemaal geen pijn hebben, en dus ook niet gediagnosticeerd worden. Deze honden zullen pas pijn krijgen wanneer ze ouder worden en al jaren met deze slecht gevormde heupen rondlopen en hierdoor botvervormingen ontwikkelen, hun kapsels beschadigen en ontstekingsproblemen krijgen.

Volgende week zal ik u vertellen waarom sommige dieren al jong veel pijn hebben, terwijl andere dieren pas op heel late leeftijd klachten gaan ontwikkelen.

Dierenarts Margot Hack

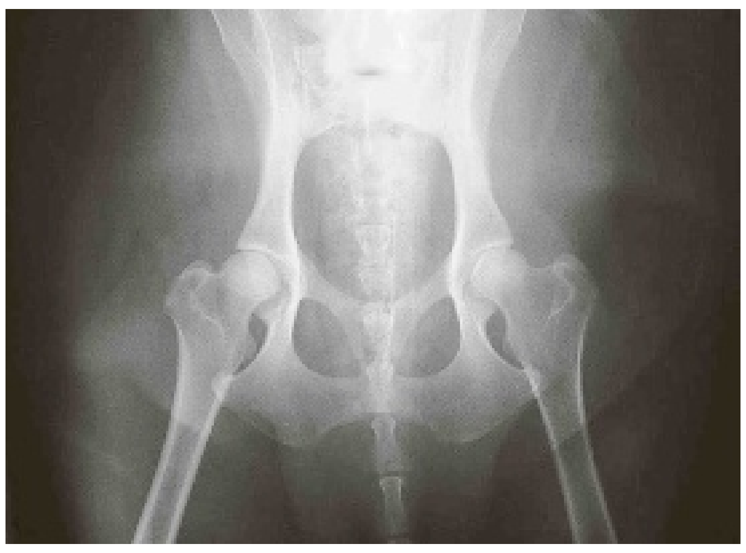
Normale heup - Bovenbeenkop past precies in de heupkom.

Ernstige heupdysplasie.

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Vingergewricht; 6. boekhoudterm; 12. hoop; 14. korrelsneeuw; 15. oude lengtemaat; 17. Japans bordspel; 18. van de; 20. persoonlijk vnw.; 21. tandeloos zoogdier; 22. zuidvrucht; 24. beroep; 25. deel van een fuik; 26. boos; 28. deel van het skelet; 29. Turkse titel; 31. maar matig; 35. erfdeel; 37. sneller lopen dan de rest; 38. losplaats; 40. rivier in Oostenrijk; 43. Engels bier; 45. atmosfeer absoluut; 47. verlaagde toon; 48. zoen; 50. muziekinstrument; 51. papegaai; 53. bijwoord; 54. soort slee; 55. Chinese deegwaar; 56. bazige vrouw; 58. uitroep; 59. hertenleer; 61. geestigheid; 63. zeurend om iets vragen; 64. professioneel.

VERTICAAL:
1. Snor; 2. rivier in Siberië; 3. wig; 4. café; 5. landbouwwerktuig; 7. klaar; 8. Griekse letter; 9. half vloeibaar kooksel; 10. voorvoegsel; 11. voederbak; 13. vindingrijkheid; 16. zijde van een schip; 18. droog; 19. zeehond; 21. uitroep van pijn; 23. bitter vocht; 25. vervoermiddel; 27. componist; 30. soort; 32. op de wijze van; 33. keukengerei; 34. plaats in de Ardennen; 36. door middel van; 38. ziedend; 39. kledingstuk; 41. eenheid van lichtgevoeligheid; 42. componist; 44. juwelenkistje; 45. bergweide; 46. Noorse godheid; 47. bedelmonnik; 49. bijbelse stad; 52. dwarsmast; 54. liefkozing; 57. atmosfeer overdruk; 59. lidwoord; 60. persoonlijk vnw.; 61. persoonlijk vnw.; 62. persoonlijk vnw..

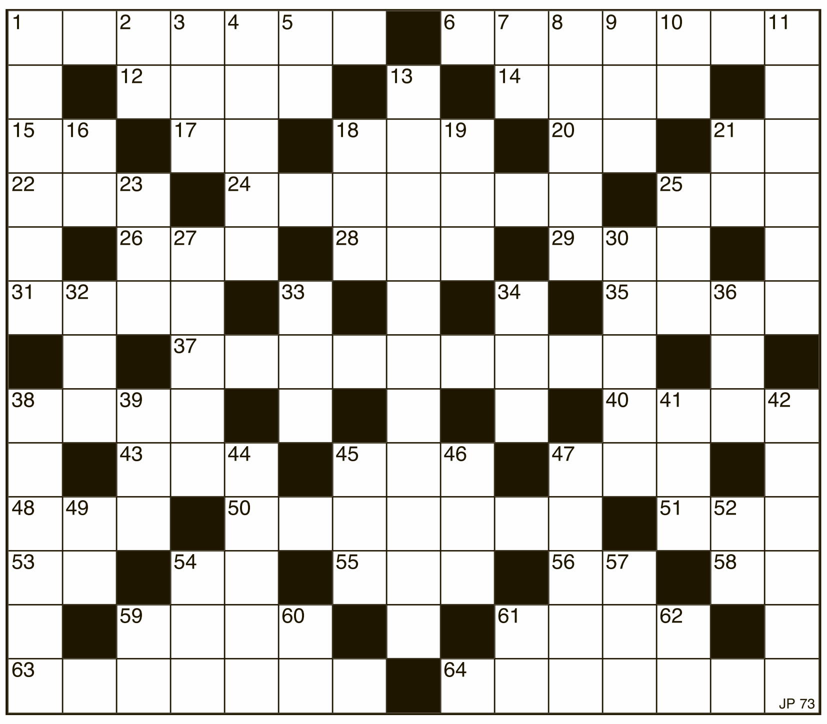

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

J.A.Kort-Köhler
Scheuderstraat 4
Aruba

C. Swart
Lyraweg 76
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

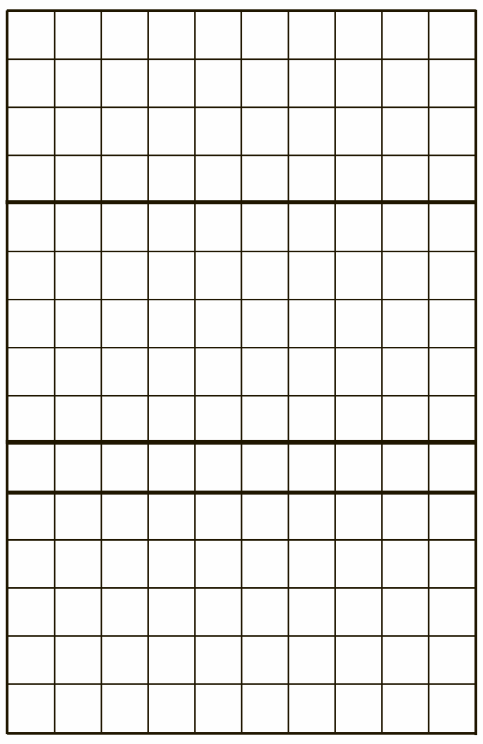

1. Europeaan, beddengoed, menen;
2. stemming, compliment, aansporing;
3. kleur, leeg maken, Europese taal;
4. slank, drinkbaar vocht, klemtoon;
5. afscheidingproduct van naaldbomen, platvis, knipwerktuig;
6. deel van een bijenkorf, oogvocht, Schotse wollen stof;
7. chef, inwendig orgaan, evenwicht;
8. knevel, rimpel, ongewassen;
9. Europese taal, mannelijk dier, vermetel;
10. indruk, voorstel, ontroering.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

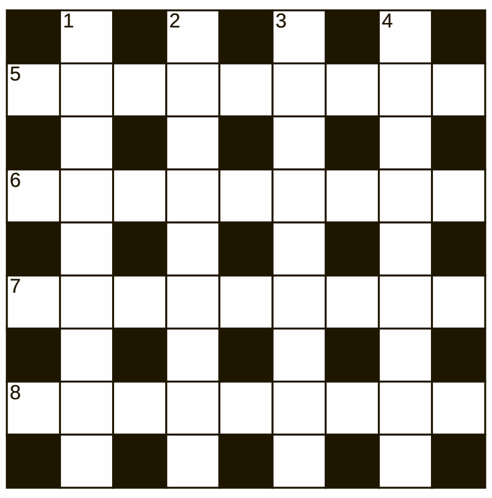

Horizontaal:
5. Naar boven jagen om de prijs te verhogen (8); Persoon die zichzelf aanbiedt (4);
6. Een golf van vernieling (6); Kraamcentrum (6);
7. Dit bezoek vormt de inleiding (7); Onbezet en rondborstig (4);
8. Vocht net horizontaal (8); Schot in een ouder vaartuig (4)

Verticaal:
1. Rijwiel van de club (6); Rokers hebben het er niet van (5);
2. Verwant aan een steekwagen (8); De Britten liggen niet wakker van het gevolg (5);
3. Niets dan achteruitgang in de gang (8); Bronstig aan het tippelen (5);
4. Afval van vlas in de mond (5); Laatst het meest verwijderd (7)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

A	T	I	E	T	I	L	A	E	R	T	S	B
S	T	E	I	R	K	S	N	A	S	G	M	N
U	D	N	E	I	Z	IJ	B	R	N	O	A	E
L	R	T	K	T	U	I	O	I	L	N	D	R
E	A	K	R	N	N	B	L	P	D	G	R	E
T	O	N	R	O	I	IJ	A	E	A	E	E	N
S	B	E	T	U	F	V	R	A	J	I	T	E
E	R	S	S	A	J	M	L	P	F	L	S	G
O	E	E	E	D	A	K	O	E	E	A	D	E
T	T	I	E	A	E	K	IJ	C	E	T	R	T
R	N	R	L	G	R	S	S	K	IJ	G	O	P
E	E	B	D	E	O	L	K	N	R	R	O	E
E	C	O	D	O	I	N	G	R	E	O	N	I
M	G	N	T	A	I	P	E	S	E	E	O	D
S	I	L	S	U	P	O	T	C	O	L	N	D
K	A	G	N	I	D	E	L	K	E	B	V	O

Altoos
Andermaal
Aplomb
Bekleding
Borst
Briesen
Bijziend
Centerboard
Diepte
Doorkijkjurk
Eest
Eilat
Geelvink
Generen
Godgeklaagd
Kinderkopje
Noordster
Octopus
Oneens
Realiteit
Rijcomfort
Sanskriet
Sepia
Smeertoestel
Usa
Vlerk
IJlings

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

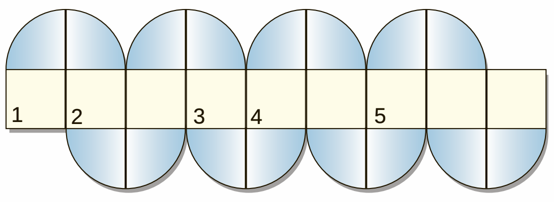

1. Omwenteling; 2. verkeersplein; 3. peulvrucht; 4. ondoorzichtig; 5. als gast tijdelijk zijn intrek nemen.

© Puzzelland/120512

SUDOKU

9			1			3		5
		1	8	3		4	6	
	5		2					
		7	9					
2			7				1	
	3		6	8	4			2
	1	2	4					
	8	3		1	7			6
					2	8		

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

3	2	1	7	4	8	5	9	6
4	6	9	5	3	2	1	7	8
5	7	8	1	6	9	4	3	2
2	4	5	6	1	7	3	8	9
9	1	6	8	5	3	2	4	7
8	3	7	2	9	4	6	5	1
7	8	4	3	2	1	9	6	5
6	9	2	4	8	5	7	1	3
1	5	3	9	7	6	8	2	4

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Kopen; 5. oil; 8. eisen; 13. eken; 14. sloep; 16. acre; 17. rek; 18. bom; 19. vod; 21. her; 22. atap; 25. rome; 27. trol; 28. kea; 30. pelt; 32. ruin; 33. heine; 35. span; 37. er; 38. noor; 39. kift; 40. re; 41. ikke; 43. pezen; 45. kerk; 47. saai; 49. lar; 50. dada; 52. bulk; 54. lire; 56. oma; 58. lig; 60. pet; 61. loo; 63. vaag; 65. muzak; 67. mede; 68. allez; 69. mop; 70. lener. VERTICAAL: 1. Kers; 2. oke; 3. pekari; 4. en; 5. olm; 6. io; 7. lev; 9. ia; 10. schelp; 11. ere; 12. nerf; 14. sop; 15. por; 18. bal; 20. dop; 23. tonneau; 24. kei; 26. mestkar; 27. turks; 28. kerel; 29. anker; 31. tarra; 32. rei; 33. hop; 34. ein; 36. nek; 42. kabaal; 44. zak; 46. edelen; 48. ill; 50. dit; 51. nova; 53. kim; 54. lek; 55. toer; 57. mal; 59. gum; 60. pap; 62. ode; 64. ge; 66. zo; 67. me. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Putoptiek; 6. slagerwal; 7. knaprater; 8. gaveerweg. Verticaal: 1. Kuilenbal; 2. toogappel; 3. startaars; 4. retabeleg. Anagram: 1. waar-waard-waarde; 2. raak-kraan-anorak; 3. riek-klier-cirkel; 4. rede-leder-helder; 5. rune-tuner-turner; 6. lomp-klomp-klimop; 7. kant-klant-anklet; 8. loet-motel-mortel; 9. rein-diner-einder; 10. aker-akker-rakker. Eindoplossing: WACHTKAMER Woordzoeker: OPKLOPPEN Puzzelslang: 1. Daar; 2. roeipen; 3. nurk; 4. knuffel; 5. lezeres. Het sleutelwoord luidt: DRINKFLES

‘Rauw is lekker’

Enige vorm van bruisend nachtleven en de hoop op het savoureren van een uitgebreid maal zijn maar wat ver te zoeken in Adak, de ‘hoofdstad’ van Adak Eiland, een van de Aleoeten en gelegen in de Bering Zee op zo'n 1200 kilometer afstand van het vasteland van Alaska. En hoe kan dit eigenlijk ook anders in een gehucht dat slechts 326 inwoners telt die dagelijks moeten optornen tegen mist en een felle, snijdende, onvoorspelbare wind vanuit zee.

Tekst: Hans Vaders Foto’s: Archief

Toch moet er zo nu en dan gegeten worden, dus de gang naar de Aleutian Sports Bar & Grill is snel gemaakt, alhoewel er zoals het een goede bar betaamt slechts snacks te verkrijgen zijn. Maar ook met snacks red je het wel.

Even verderop bevindt zich een winkel, de Adak General Store, die sterke drank en koekjes verkoopt of moet het misschien toch het Cold Rock Café worden dat ontbijt en lunch serveert, maar in het weekeinde de deuren angstvallig gesloten houdt? Jammer, maar de McDonald’s is inmiddels gesloten, het gebouw een fossiel uit de tijd toen er op het eiland nog duizenden Amerikaanse militairen met hun gezin bivakkeerden.

Het is maar een vreemde geschiedenis met Adak Eiland, dat behoort tot de Andreanof Archipel en ontstaan door enige vulkanische activiteit in een ver verleden. Het klimaat werkt er bepaald niet mee, de temperatuur komt in de zomerse maanden niet boven de 16 graden Celsius uit en er wordt dus niet aan enige landbouw gedaan. Dan valt het des te meer op dat Adak op dezelfde breedtegraad ligt als Vancouver in Canada en Brussel in België. Nou ja, een puntzak frieten met mayo kom je op Adak niet tegen, maar wel een ongekend hoog mannenoverschot, zo’n beetje 1 vrouw op 2 mannen zodat zelfs de grootste bedeesde muurbloem de kans op een relatie krijgt.

Toen de Russen in 1741 naar de eilanden kwamen, was vrijwel ieder eiland bevolkt door Aleoeten, verre familie van de Eskimo’s van het vasteland. Het was een matrimoniale samenleving, hetgeen in de praktijk betekende dat wanneer een man trouwde vaak de hele familie van zijn vrouw terstond bij hem introk.

En er moest natuurlijk ruim gegeten worden, een lange lijst ingrediënten verzameld worden om de lange strenge winters door te komen: zeeleeuw, zee-otter, walvis en zeehond. Om een evenwichtige opbouw in het dieet te krijgen werd deze blubber aangevuld met zalm, kabeljauw, heilbot, red snapper, oesters, krab, beer, kariboe, konijn, schaap, geit en vogeleieren. Het vlees werd gewoonlijk rauw gegeten, rauw is lekker en eigenlijk niets bijzonders wanneer je een haringliefhebber bent. De vis werd overigens gedroogd. In tijden van hongersnood, en die kwamen met regelmaat voor, consumeerden de bewoners van de eilanden zeewier en schelpen.

De Russen maakten met hun lucratieve bonthandel deze Aleoeten letterlijk tot slaaf, een normale zaak in het toenmalige Russische tsarenrijk. De mannen werden er in hun kajaks bij nacht en ontij op uitgestuurd om zee-otters en zeehonden te vangen. Zij waren de experts op dat vlak. Binnen de 75 jaar was 80 procent van de Aleoeten dood, niet in de laatste plaats overleden aan op de eilanden geïntroduceerde ziektes die tot dan toe wegens de geïsoleerde

ligging onbekend waren. Momenteel zijn er in totaal en verspreid over een luttel aantal kleine nederzettingen nog slechts 8000 Aleoeten over.

Maar niet getreurd, werk is er in Adak genoeg. Zo zorgt Adak Fisheries ervoor dat bijvoorbeeld makreel, heilbot, konings- en sneeuwkrab nog dezelfde dag na vangst via Air Alaska in de duurste restaurants van Anchorage, Los Angeles en New York worden opgediend. Juist, Adak koesterde in het verleden een militair vliegveld met twee lange moderne, van alle gemakken voorziene start- en landingsbanen. Hato is er niets bij, hoewel het eten bij ons lokale aankomst- en vertrekcentrum zonder meer beter is. De nieuwsgierige reiziger kan uiteraard ook zelf naar Adak afreizen om ongelimiteerd kariboes af te schieten. Daar zijn er genoeg van en ze smaken nog lekker ook. Op de barbecue evenwel en niet te rauw graag.

KOOK MEE MET MAY

Linguine met gebakken Kodiak-scallops en kruidenboter

1 pond (16) grote Kodiak- of andere zeescallops
1 eetlepel ongezouten roomboter
1 eetlepel extra virgin olijfolie
zout en vers gemalen zwarte peper
300 gram linguine, gekookt volgens de aanwijzingen op de verpakking
Voor de saus:
3 eetlepels ongezouten roomboter
2 eetlepels fijngehakte sjalotten
1/4 cup droge witte vermouth (Noilly Prat)
fijn gehakte basilicum
geraspte citroenschil
zout en vers gemalen zwarte peper naar smaak

De scallops overdwars doorsnijden, goed droogdeppen met keukenpapier en in een koekenpan van 30 cm doorsnede in hete boter en olie aan beide kanten bruin bakken, met zout en peper bestrooien. Warm houden.
De saus:
De sjatotten in de helft van de boter in een koekenpan boven een middelmatig vuur zachtjes gaar bakken, de vermouth toevoegen en wat laten inkoken, de basilicum en de citroenschil toevoegen, het vuur temperen en de rest van de boter toevoegen en blijven roeren tot de boter gesmolten is. De scallops weer in de pan doen en verwarmen.
De intussen gekookte linguine door de scallops en saus scheppen. Afmaken met zout en peper.
Met een frisse salade van uw keuze serveren.
Voor 4 personen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Zonnebloem Chardonnay, Zuid-Afrika

Druivensoort: Chardonnay
Streek: Stellenbosch
Kleur: Heldergeel
Geur: Rijpe peer en limoen
Smaak: Fruitig met levendige zuren

Deze fruitige Chardonnay wordt gemaakt in het wijngebied Stellenbosch in het zuiden van Zuid-Afrika. In dit gebied blijft het ‘s nachts relatief koel door het zeeklimaat en er waait ook voldoende wind om de druiven af te koelen. Zo ontstaat er na het plukken een most die lekkere frisse tonen afgeeft.

De geplukte druiven worden na het persen nog zes uur meegeweekt, zodat er voldoende smaak wordt afgegeven.

De helft van de jonge wijn gaat gedurende zes maanden in Franse eikenhouten vaten van 300 liter om zo body te geven aan de wijn; elke twee weken wordt de jonge wijn omgeroerd voor extra complexiteit en extractie. Een goede begeleider bij schelpdieren en pasta.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

Ode aan een bijzondere vrouw

233 Jaar geleden, op 16 december, wordt in Reims een bijzonder meisje geboren. Haar naam: Barbe-Nicole Ponsardin. Op die heugelijke dag kan niemand bevroeden, dat zij haar naam zal verbinden aan een van de meest spraakmakende Champagnes van deze tijd, al moest ze daar wel eerst weduwe voor worden.

Tekst: Erik van Kampen

Het huis Veuve Clicquot-Ponsardin, toen nog een kleine wijnhandel, werd in 1772 door Philippe Clicquot opgericht. Hij is eigenlijk textielhandelaar, een veel voorkomend beroep in die tijd, bovendien een goede vriend van Nicolás Ponsardin, de vader van Barbe-Nicole. En zoals het ging in die jaren, werden al vroeg de plannen gesmeed om hun beide kinderen te laten huwen.

In 1798 trouwt François Clicquot inderdaad de toen 22-jarige Barbe-Nicole Ponsardin. Hij is een dromer met depressieve buien, zij blijkt een zakenvrouw pur sang. François wil de wijnhandel van zijn vader uitbouwen. De eerste jaren blijft Barbe-Nicole een beetje op de achtergrond, ze baart een dochter en laat haar man begaan, want een vrouw behoorde zich niet te bemoeien met mannenzaken. In 1803 brengen ze hun eerste eigen gebottelde flessen op de markt. Tot dan verhandelden ze alleen maar aangekochte flessen Champagne. Na vijf jaar huwelijk sterft haar man François aan tyfus. Zelfs de geneeskrachtige eigenschappen die toen al door artsen aan Champagne werden toegeschreven, konden hem blijkbaar niet meer redden. De weduwe (Veuve) Barbe-Nicole is dan 27 jaar, maar vastberaden om de wijnhandel van haar man tot een succes te maken.

Ook al had Barbe-Nicole zo op het eerste oog niet veel op met Champagne, ze kwam wel degelijk uit een familie met wijnconnecties. Haar oma was de dochter van Nicolás Ruinart, het oudste Champagnehuis gesticht in1772 en in die tijd al fameus. Deze Nicolás Ruinart was de neef van monnik Dom Thierry Ruinart, die in zijn tijd goed bevriend was met de ook al beroemde Dom Pierre Perignon, van het huis Moët et Chandon. Kunt u het nog volgen? Het wijnvak vloeide dus al ruim door haar aderen en niet te vergeten het zakelijk instinct. Binnen tien jaar na het overlijden van haar man was ze een van de rijkste vrouwen van Frankrijk en werd ze in Reims ‘La Grande Dame’ genoemd.

Vooral in het buitenland wordt het Champagnehuis een groot succes. Schepen volgeladen met Veuve Clicquot-Ponsardin-champagne zetten vanuit Reims in die tijd veelvuldig koers naar onder meer Rusland.

Een fles bevatte zo’n 300 gram suiker. In die tijd heel gewoon! Als je beseft dat een dessertwijn van nu de helft aan suikers bezit... Ook de kleur was nog niet zo helder als tegenwoordig. Die was eerder oudroze, wat deed denken aan het oog van een patrijs. Vandaar dat Champagne ook oeil du pedrix (patrijzenoog) werd genoemd. Die kleur kwam door de blauwe schillen van de druiven, die niet snel genoeg uit het druivensap werden gehaald. Door het toevoegen van suikersiroop en brandewijn, kreeg de Champagne de gewenste zoetheid. Toen de technieken veranderden en de kleur helderder werd, gooiden sommigen wijnmakers er vlierbessensap bij om toch die rosé-kleur te behouden.

De beroemde gele etiketten sierden de flessen nog niet. Die kwamen pas in 1835. De flessen lagen ‘bloot’, zonder etiket, in het vooronder van de schepen. Maar de inmiddels 33-jarige weduwe Barbe-Nicole Clicquot-Ponsardin had een vooruitziende blik en ging in 1810 voor het eerst Champagnes maken met druiven uit één oogstjaar. Ze drappeerde een geel lint om de hals van de flessen om ze tijdens het transport te kunnen onderscheiden van de gewone flessen. Nu, tweehonderd jaar later, wordt dit gebruik in ere hersteld en worden de vintage-flessen weer versierd met een geel lint.

Als u zich straks gelukkig mag prijzen om te nippen aan een prachtig glas van de sensuele vintage rosé 2004, de charmante vintage 2002, of de uitdagende vintage riche 2002, uit de fles met het gele etiket en het gele lint, vergeet dan niet even stilletjes te toasten op een bijzondere vrouw.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

Zwemster Nathalie Petersen:

‘Geldgebrek knaagt aan Masters’

Of ze uiteindelijk echt half juni in het Italiaanse Riccione, een stad van bijna 40.000 inwoners in de regio Emilia-Romagna, aan de oostkust en ongeveer tien kilometer ten zuiden van Rimini, vanaf de startblokken in het water duikt? Nathalie Petersen weet het niet. Ze doet er alles aan, maar kampt met een op het eiland bekend probleem: geldgebrek.

Nathalie Petersen

Tekst: Peter Onvlee

De 36-jarige in Ede geboren zwemster komt alweer een aantal jaren voor Curaçao Sharks Aquatics uit, de kleinste van de vier zwemclubs die het eiland rijk is. Heeft zich op maar liefst negen onderdelen geplaatst voor de 14e editie van de FINA World Masters Championships, de wereldkampioenschappen zwemmen, waterpolo, schoonspringen en synchroomzwemmen voor ouderen van de wereldzwembond, die van 3 tot 17 juni voor de tweede keer in de geschiedenis (de eerste keer was in 2004) in Riccione worden gehouden. “Ik ben in ieder geval de eerste zwemmer of zwemster van Curaçao die zich hiervoor heeft geplaatst. Dat is nog niemand gelukt en dat neemt niemand me af.”

Ingeschreven staat de zes jaar geleden naar Curaçao gekomen Nathalie Petersen ook al. Betaalde daarvoor zelf de 150 gulden inschrijfgeld. Op vijf onderdelen, meer is niet toegestaan. Drie rugslagnummers (50, 100 en 200 meter), de 50 meter vlinderslag en de 200 meter wisselslag persoonlijk. De vier vrijeslagnummers (50, 100, 200 en 400 meter) heeft ze moeten laten schieten. Gezien dat maximum van vijf en het feit dat er ook niet meer dan twee nummers per dag op het programma mogen staan. “Het was een kwestie van kiezen dus. Wat logistiek het beste paste. En natuurlijk de nummers waarop ik de beste kansen denk te hebben. Jammer is dat ik de 400 meter vrij heb moeten laten schieten. Maar het kon niet anders.”

Ze plaatste zich al in december tijdens de tweede keer dat de Siegfried Fransisco Invitational-wedstrijden op het eiland werden gehouden. Als hommage aan de op 12 januari 2010 tijdens de aardbeving in Haïti om het leven gekomen directeur van het Departement Luchtvaart; een man die zich ook altijd voor de sport heeft ingezet. De door de wereldzwembond gestelde limieten bleken voor haar geen enkel probleem te zijn. Meezwemmend als een soort ‘moeder overste’ in de categorie 15 jaar en ouder; tussen meisjes die haar dochters hadden kunnen zijn. “Er is op Curaçao geen master-categorie. Er zijn helaas maar een paar oudere vrouwen en mannen die ook wedstrijdzwemmen. Sinds kort.” En als voorbeelden noemt ze de 20-jarige Kimberly Doets en een moeder van een van de jeugdleden. “Het maakt het voor mij in ieder geval ook leuker.”

Het is die late dinsdagmiddag in het Bennie Leito-zwembad in de schaduw van het Rif-honkbalstadion ook te zien tijdens de training van het Sharks-team. Nathalie Petersen zwemt er met voornamelijk tieners. En soms zelfs nog jonger. Haar vier jaar oudere zus Jennefer - al zo’n tien jaar langer op Curaçao - geeft op de kant de aanwijzingen. Ze heeft de zwemtak van Sharks nieuw leven ingeblazen. Nathalie Petersen, zelf ook zweminstructrice, assisteert daarbij. In Chade Nersicio heeft de club het grootste talent. Op de meeste afstanden heeft ze de nationale records in haar leeftijdscategorie (9-10 jaar) in handen. “Ik begeleid het team ook”, lacht Nathalie Petersen. “En het leuke is dat ik in het water en onder water vaak dingen zie die mijn zus op de kant niet ziet of kan zien. Door aanwijzingen te geven stimuleer je ze. Ik ga ook met ze mee naar toernooien. En over en weer moedigen we elkaar aan.” Dat ze daarbij een voorbeeldfunctie heeft, ze weet het.

Het verhaal van de zwemster Nathalie Petersen is een opmerkelijk verhaal. Als 7-jarige begon ze bij VZC in Veenendaal. Als 10-jarige veroverde ze al het Nederlands kampioenschap op de 100 meter vlinderslag in haar leeftijdsgroep, haar beste slag. Naast de wisselslag, al heeft ze het op een van de slagen, de schoolslag, nooit kunnen maken. Een talent dus dat echter niet echt tot ontwikkeling kwam. Als 14-jarige stapte ze over naar het waterpolo. Min of meer gedwongen ook door een zware rugblessure. Twee keer trainen per dag, ‘s ochtends anderhalf uur en ‘s middags twee uur, naast de kracht- en looptrainingen en de vele wedstrijden bleken een te grote aanslag te zijn. Als polospeelster was ze echter ook succesvol. Nederlands kampioen bij de jeugd tot en met 16 jaar. Met het team van Polar Bears uit haar woonplaats Ede. En als jonkie zat ze al bij het gerenommeerde damesteam op de bank.

Maar ook aan het waterpolo kwam een abrupt einde. Ze stopte toen ze naar Den Haag ging om de middelbare hotelschool te volgen. Studeerde er af als bachelor hospitality management en bleef ook in die richting - ook als trainster - werken. Niets meer zwemmen, niets meer waterpolo. “Huisje, boompje, beestje”, zegt ze. En daar was ze gelukkig mee. Pas toen dat geluk voorbij was en ze als 30-jarige besloot haar eerder naar Curaçao vertrokken zus te volgen, kwam het zwem- en polowater weer in haar leven terug. Serieus, op wedstrijdniveau zelfs. Aanvankelijk alleen maar waterpolo. Bij, uiteraard, de Curaçao Sharks Aquatics. “Waarom je op deze leeftijd er toch weer aan begint?” Ze herhaalt de vraag. “Noem het een uitdaging”, volgt dan het antwoord. En ook: “Het blijft denk ik altijd in je zitten.” En daarnaast: “Als ik iets doe wil ik er ook helemaal voor gaan. Het is misschien de drang om te presteren.”

In nauwelijks twee jaar tijd heeft ze haar huidige niveau bereikt. Na tussen haar 14e en 34e eigenlijk niet meer te hebben gezwommen. Ja, waterpolo gespeeld, maar die zwemtechniek is heel anders. Ze moest, toen ze twee jaar geleden de draad weer oppakte, deels opnieuw beginnen. En sinds vorig jaar augustus, na terugkeer uit de Filippijnen, is het echt hard gegaan. “Ik had”, zo kijkt ze terug, “acht maanden geleden geen speciaal doel voor ogen, zeker de wereldkampioenschappen masters niet. En het liep ook niet lekker die eerste tijd. Dacht er zelfs over om wel of niet door te gaan. Maar de drang om te presteren was sterker. Ik ging toch weer meedoen met de competities. En gaandeweg voelde ik aan mijn lichaam dat ik op de goede weg zat.” Ze verbeterde haar tijden voortdurend. Het rijtje: 50 vrij 31 seconden, 100 vrij 1 minuut 9 sec, 200 vrij 2 min 33 sec, 400 vrij 5 min 35 sec, 50 rug 37 sec, 100 rug 1 min 18 sec, 200 rug 2 min 58 sec, 50 vlinder 34 sec en 200 wisselslag 2 min 58 sec. Het was het moment dat ze er helemaal voor ging. Dat de prestatiedrang won.

Nathalie Petersen heeft die drang niet alleen in het zwembad. Zocht en vond op Curaçao werk. In eerste instantie bij het Sea Aquarium. Bij de dolfijnen. Heeft ze drie jaar getraind. “Ik wist er niets van, had ze zelfs ook nog nooit gezien, had er in het begin ook helemaal niets mee.” Maar waarom toch deze keuze? “Ik heb altijd, ook in Nederland, als vrijwilligster met dieren gewerkt. Wilde vroeger ook dierenarts worden, maar dat is er nooit van gekomen. Je moet als je met dieren en zeker dolfijnen werkt op een bepaalde wijze met ze communiceren. Het is zeker niet zomaar even op een fluitje blazen en ze doen van alles. Je moet er geduld voor hebben.” Ze heeft er ook haar open water-duikbrevet voor gehaald. Een verplichting, voor de lol had ze het zeker niet gedaan. “Ik ben er niet blij van geworden. Maar het hoort bij het werk. De hekken onderwater schoonmaken en meer van dat soort klussen.”

Ook in Dubai, - Atlantis Palm Jumeirah - en op de Filippijnen - Resorts World Sentosa - werkte ze daarna nog respectievelijk een half jaar en drie maanden met dolfijnen .Maar beide keren had ze het aan het einde van het contract wel gezien. Nam zich zelfs voor nooit meer commercieel met dieren te werken. “Zwangere dolfijnen kunstjes leren om veel geld mee te verdienen.” En eerlijk: “Ik heb er steeds over moeten nadenken of ik dit nog wel zou doen. Er is de nodige discussie over dolfijnen in gevangenschap. Maar Curaçao was heilig vergeleken met Dubai en vooral de Filippijnen.” Ze noemt zich op het ogenblik Animal Behavior Specialist. “Ik heb daar nooit voor gestudeerd. Ik heb het in de praktijk geleerd en vooral door het te doen, het te doen en nog eens te doen.”

Nathalie Petersen richt zich vooral op de verzorging van dieren. Gebruikt haar massage- en reiki-technieken ook bij honden en paarden. Ze beloont het liefst. “Wat vindt ‘ie fijn? Het kan een speelgoedje zijn, eten, van alles. Natuurlijk, de eerste levensbehoefte van een dier is eten. Maar het kan ook om andere dingen gaan. Zeker bij dieren die vaak getraumatiseerd in een asiel komen. Vertroetelen moet je die, respecteren, socialiseren. Veel dieren zijn verwaarloosd, blind, gehoorproblemen. Het ene dier is anders dan het andere. Maar hoe? Dat ligt meestal aan het baasje Al die dieren moet je weer op de rails zien te krijgen. Daar put ik mijn voldoening uit.”

Het etiket van Animal Behavior Specialist heeft ze opgeplakt gekregen in en van het dierenasiel. “Zo noemen ze mij daar.” Ze gaat als vrijwilliger samen met onder anderen Siegmund van Lamoen de basisscholen op het eiland af om les te geven over (huis)dieren. “De kinderen leren hoe zij om moeten gaan met beestjes en hoe zij bijvoorbeeld een hond kunnen leren luisteren.” Ze neemt haar hond Jojo - een van de zeven! - vaak mee. “De kinderen mogen met hem oefenen. Hem een opdracht geven en belonen met een koekje.” Ook bij kinderoord Brakkeput, dat een schooltje met maximaal zo’n tien kinderen heeft, komt ze regelmatig. “Alleen al het feit dat de kinderen met dieren omgaan doet ze goed. Ze kunnen zich met de dieren uiten. Dat is geweldig. Zolang ik daaraan kan bijdragen doe ik dat.”

Maar terug naar het zwemmen, naar de 14e FINA World Masters Championships in Riccione. Of ze er daadwerkelijk aan de start komt? Ze hoopt het. Weet dat ze in dat internationale deelnemersveld zeker mee kan komen en niet af gaat. Op de lijsten van de beste seizoenstijden staat ze in haar categorie - 35 tot en met 39 jaar - op alle ingeschreven afstanden zo ongeveer bij de top-15. “Geen garantie voor een finaleplaats of een medaille, ik weet het. Maar aan de andere kant: de verschillen zijn zo klein. De vorm van de dag is beslissend.” En ook: “Zo’n succes als vorig jaar tijdens de Barbados Master Championships wordt het niet. Zo reëel moet je zijn.” Ze won toen maar liefst negen gouden medailles en de Highpoint Trophy. “En op bijna iedere afstand ook een persoonlijk record. Nu ben ik weliswaar aanzienlijk sneller, maar de concurrentie zal in Italië veel en veel groter zijn.”

Als ze er dus komt, daar in Riccione, de afgelopen decennia groot gegroeid door het toerisme en met als bijnaam de Groene Parel van de Adriatische Zee. Ze moet dat helemaal op eigen kracht doen. Van de Curaçaose zwembond heeft ze financieel niets te verwachten en ook van de NAZB, de Nederlands Antilliaanse Zwem Bond die tot en met de Olympische Spelen deze zomer in Londen nog officieel door de internationale sportorganisaties en dus ook door de FINA is erkend, komt er geen geld om de 3500 à 4000 gulden voor de reis- (de prijs voor een retourticket van Hato naar Guglielmo Marconi Airport in Bologna bedraagt 2428,50 gulden), verblijfs- (836 gulden) en bijkomende kosten (zoals 200 gulden voor de verzekering) te dekken. Een bedrag dat ze zelf onmogelijk op tafel kan leggen. Door het vele trainen - vier dagen in de week anderhalf uur in het zwembad, een vijfde dag even lang in zee en daarnaast nog de nodige conditie-, loop- en krachttrainingen - en niet te vergeten het vele vrijwilligerswerk, is er voor een volledige baan eigenlijk geen tijd. “En om steeds vrij te moeten vragen...” Ze heeft wel sollicitaties lopen. In haar echte vak. De hospitality.

Door niet de gehele periode van de kampioenschappen naar Italië te gaan en er alleen tijdens de zwemwedstrijden zelf, houdt ze het verblijf al tot maar elf dagen beperkt (van 7 tot 18 juni). “Goedkoper kan het echt niet. En eigenlijk zou er naar zo’n wereldkampioenschap een begeleider mee moeten om al het geregel rond de wedstrijden voor zijn of haar rekening te nemen.” Het gebrek aan geld voor uitzending naar internationale ontmoetingen is niet nieuw. Nathalie Petersen heeft er zelf ook al eerder mee te maken gehad, al werd dat anders genoemd. Voor de Pan Amerikaanse Spelen die in november in Brazilië werden gehouden had ze zich ook geplaatst, maar was ze door een misverstand niet uitgezonden. “Niet alleen mij is dat overkomen. Ook anderen. Jammer. Van deelname aan dat soort grote wedstrijden gaat namelijk een stimulerende werking uit. Dan duiken wellicht meer mensen het zwembad in om serieus wedstrijden te gaan zwemmen. Wordt het in ieder geval bekend dat er ook door ouderen op het eiland wordt gezwommen en nog goed ook.” Haar zwemtoekomst hangt overigens niet van Italië af. “Hoe jammer ik het ook zou vinden als het niet door gaat. Voor mezelf natuurlijk, maar ook voor het zwemmen op Curaçao. Ik ga in ieder geval door. Voor de Pan Amerikanse Spelen volgend jaar juni in Florida en de 15e FINA World Masters in 2014 in Montreal.”

Ñapa Business

12 mei 2012

Boeken

Groeimodellen

Groei staat altijd op de agenda. Sommige ondernemingen willen groeien omdat ze graag de uitdaging aangaan, andere moeten groeien uit pure noodzaak. Maar hoe bereik je nog groei in een verzadigde markt, tijdens een economische recessie? Traditionele keuzes die u daarvoor ter beschikking stonden, met alleen de nadruk op klanten ofwel aanbod, voldoen niet meer voor deze tijd.

Het is tijd dat u uw businessmodel eens grondig onder de loep neemt. ‘Groeimodellen’ leidt u daarvoor van de inzichtelijke theorie van het Businessmodelwiel, langs twaalf nieuwe, effectieve strategieën. Denk bijvoorbeeld aan andere manieren van afrekenen met de klant, aan het slim inzetten van een netwerk van ambassadeurs, of aan het benutten van de innovatiekracht van businesspartners.

De twaalf groeimodellen bieden u een breed scala van mogelijkheden om met uw businessmodel optimale waarde voor uw klant te creëren en zodoende succesvoller te worden.

Maar het blijft niet bij theorie. Elk van die twaalf strategieën wordt geïllustreerd door analyse van een verrassend en succesvol voorbeeld uit de actuele praktijk. Bovendien biedt dit boek u een gedetailleerd stappenplan waarmee u zelf in staat bent uw eigen model grondig te evalueren, met een nieuwe blik naar uw omgeving te kijken en te vernieuwen. En zo zelf nieuwe business te creëren.

Yousri Mandour is senior adviseur en partner bij ICSB Marketing en Strategie. Hij ondersteunt klanten bij het beantwoorden van hun commerciële uitdagingen. Hierbij is hij continu op zoek naar het creëren van nieuwe kansen en het doorvoeren van verbetermogelijkheden in de organisatie. Mandour schreef eerder ‘Doelgericht vernieuwen’ en de bestseller ‘Een praktische kijk op marketing- en strategiemodellen’. Hij is een veelgevraagd spreker voor marketingstrategische onderwerpen als Blue Ocean Strategy en Business Model Innovatie.

Titel: Groeimodellen, Creëer nieuwe business
Auteurs: Yousri Mandour, Kris Brees, Roy Wenting
Uitgever: Van Duuren Management
EAN: 9789089651259

Business Agenda

Curaçao

13-18 mei: ACH 44th Annual Conference
De 44e jaarlijkse conferentie van de Association of Caribbean Historians wordt gehouden op Curaçao van 13 tot 18 mei. Paneldiscussies en lezingen over uiteenlopende onderwerpen zoals religie, slavernij, emancipatie en onderwijs.
Locatie: Renaissance Curaçao Resort and Casino
Meer informatie: http://www.associationofcaribbeanhistorians.org/conferenceprogram.htm of mail: achsecretary@gmail.com.

23 mei: ‘5 Ways to Super Profits’
Gratis Workshop van ActionCOACH voor ondernemers en managers.
Tijd: 18.30 - 20.30 uur.
Aanmelden: bel 737-0956 of mail dutchcaribbean@actioncoach.com.

31 mei: Fatum Pensioen & Bedrijvendag en Best in Business Award
De zevende Fatum Pensioen & Bedrijvendag. Aansluitend wordt de winnaar van de vijfde Fatum Best in Business Award bekendgemaakt. Met deze prijs wil Fatum bedrijven uit met name het MKB stimuleren verder te excelleren in hun bedrijfsvoering en management. Er zijn tien bedrijven genomineerd. Uit deze tien zal een selectie gemaakt worden waarvan de beste vijf uitgenodigd worden voor het evenement op 31 mei. De winnaar ontvangt een geldprijs van 10.000 gulden en diverse andere prijzen.
Locatie: Hyatt Regency
Meer informatie: www.fatum.com of bel Valery Sinot: tel. 777-7141 of 777-7127.

20 juni ‘6 Steps to a Better Business’
Gratis Workshop van ActionCOACH. Tijdens deze workshop leren ondernemers de 6 stappen naar een succesvol bedrijf dat werkt zonder de eigenaar.
Tijd: 18.30 - 21.00 uur.
Aanmelden: bel 737-0956 of mail dutchcaribbean@actioncoach.com

22 juni: GrowthCLUB planning workshop
De twaalfde GrowthCLUB op Curacao. In deze workshop plannen ondernemers en managers hun volgende kwartaal. Voor meer informatie en aanmeldingen bel 737-0956 of mail dutchcaribbean@actioncoach.com

Aruba

22 en 24 mei: Workshop Klantvriendelijkheid in de Gezondheidszorg
Georganiseerd door Deloitte en bestemd voor verpleegkundigen, ziekenverzorgers, verpleeghulpen, assistenten, baliemedewerkers van zorginstellingen en ziekenhuizen.
Tijd: 08.00 - 12.00 uur
Inschrijven kan bij Shadey Bahali-Figaroa, email: sbahali@deloitte.com of tel. 582-6235

23 juni: Mind your Eye
Voor de tweede maal organiseert Healthy Wealthy N.V. in samenwerking met Jose A. Camacho Security & Investigative Consultants een internationale conferentie over geldvervalsing en credit card-fraude. Voor iedereen die dagelijks met geld te maken heeft.
Locatie: Marriott Resort en Stellaris Casino
Meer informatie: www.mindyoureye-aruba.com

Internationaal

16-18 mei: SMART 2012
Jaarlijks evenement van St. Maarten - St. Martin, georganiseerd door het St. Maarten Tourist Bureau, L’Office du Tourisme de St. Martin, de St. Maarten Hospitality & Trade Association en L’Association des Hoteliers de St. Martin.
Een beurs met betrekking op de toeristische industrie van St. Maarten/St. Martin en omringende eilanden, met conferentie en gelegenheid tot netwerken. Anderhalve dag is gereserveerd voor vooraf gemaakte afspraken.
Meer informatie: http://www.shta.com/smart

17 t/m 20 mei: Fred 2012
Flinx Recruitment Expo Dutch Caribbean (Fred) vindt plaats van 17 tot en met 20 mei in het WTC te Rotterdam. Meer informatie: www.fredexpo.com of email fred@flinx.biz

29 mei - 1 juni: Islands of the World XII Conference 2012
Getiteld: Globalisation: Islands adapting to change. Locatie: BVI.
Meer informatie: http://isisa.maui.hawaii.edu/conferences/CallforPapersandPosters-ISISA2012.pdf

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Braziliaanse vrouwen:

Boeren in sloppenwijk

Vrouwen in een van de armste buurten van Nova Iguaçu, een stad 40 kilometer ten noorden van Rio de Janeiro, hoeven geen groenten meer te kopen. Ze verbouwen nu zelf biologische groenten, een trend in Brazilië.

Foto: IPS

Het land is hier veel minder vruchtbaar dan in de heuvelachtige staat Rio de Janeiro, de toevoerhaven van de markten in de stad. En soms is de temperatuur te hoog, waardoor groenten minder goed groeien of kwetsbaarder worden voor ziekten. Maar de vrouwen in de wijk Parque Genesiano da Luz in Nova Iguaçu zijn er trots op dat ze hun eigen eten verbouwen.

Groenten die ze overhouden - ongeveer 70 procent - worden verkocht via de coöperatie Univerde. Daar zijn 22 gezinnen lid van. Ze geven 5 procent van wat ze verdienen terug aan de coöperatie, om die in stand te houden.

De vrouwen produceren hun voedsel individueel, maar al het andere, inclusief de verkoop van groenten, wordt collectief gedaan.

“Het is geweldig om elke dag verse groente mee naar huis te kunnen nemen voor je kinderen”, zegt Joyce da Silva, een van de leden van de coöperatie. “We hoeven buiten het seizoen niet eens bij te kopen. Dat doen we ook liever niet, want op conventionele producten zit gif. Dat wil ik niet meer eten.”

Financieel onafhankelijk
De tuinen, die elk ongeveer 1000 vierkante meter zijn, liggen op plaatsen die voorheen niet gebruikt werden. Onder de tuinen liggen pijpleidingen van het staatsoliebedrijf Petrobras, dat het tuinbouwproject financierde toen het in 2007 begon.

Toen de financiering opdroogde, stopten meer dan vijftig gezinnen door geldgebrek met het tuinieren. Een groep vrouwen besloot echter door te gaan, ook al hadden ze op dat moment niet het benodigde geld en de benodigde middelen.

“Voordat ik me aansloot bij de coöperatie, paste ik alleen thuis op de kinderen”, zegt Da Silva. “Nu ben ik financieel onafhankelijk. En mijn gezin is gezond. Onze levensomstandigheden zijn ook verbeterd. We zijn er in alle opzichten beter van geworden.”

Het Stedelijke Landbouwprogramma, dat de vrouwen ondersteunt, werd in 1999 opgezet en in 2011 uitgebreid naar peri-urbane gebieden door de niet-gouvernementele organisatie AS-PTA. Het programma is erop gericht om de inkomens van arme gezinnen die aan de rand van steden wonen, te verbeteren.

Verstedelijking
Het meeste voedsel dat in de steden geconsumeerd wordt, komt van ver. Dat betekent dat er hoge transportkosten mee gemoeid zijn, zegt Marcio Mattos de Mendonça, de coördinator van het programma. “Mensen die aan de rand van steden wonen, hebben voedsel nodig uit hun eigen omgeving”, zegt hij. “Verse groenten staan daar vaak niet op het menu, ongezond eten krijgt voorrang.”

In overeenstemming met de trend elders in de wereld, verstedelijkt Brazilië steeds meer. Brazilianen wonen vaker in steden. In 2000 leefde 81 procent van de Brazilianen in stedelijke gebieden, in 2010 was dat 84 procent.

De groeiende verstedelijking heeft echter niet de passie voor boeren, die van generatie op generatie is doorgegeven, doen verdwijnen, zegt Mendonça. In veel sloppenwijken of arme buurten in de heuvels van Rio de Janeiro verbouwen mensen groenten of geneeskrachtige kruiden. Ook hebben ze vaak varkens, geiten of pluimvee.

Aldeni Fausto verbouwde altijd al groenten in haar tuin. “Ik leef graag buiten”, zegt ze. “Planten, oogsten en zelfvoorzienend zijn wil ik ook graag aan mijn kinderen leren. We moeten onze geschiedenis niet vergeten.”

Gezondheidsproblemen
Fausto, die voorzitter is van de coöperatie Univerde, zegt dat migranten van het platteland in de stad vervreemd zijn geraakt van hun wortels en meer last krijgen van ziekten en financiële problemen. “Ze hebben niets te eten en zijn niet geïnteresseerd in het zelf verbouwen van voedsel. Al zouden ze hier en daar maar een klein beetje planten, dan hadden ze geen honger meer”, zegt ze.

Da Silva zegt er voorheen nooit bij stilgestaan te hebben dat je middenin de stad groenten kon verbouwen. “Er was hier zelfs geen markt. En we hadden geen geld om elders inkopen te doen.”

Haar kinderen hadden vroeger verschillende gezondheidsproblemen, zegt ze. Nu ziet ze dat die voortkwamen uit slechte eetgewoonten. “Mijn dochter had bijvoorbeeld bloedarmoede. Ze heeft een donkere huidskleur, net als ik. Maar ze had vroeger een wat gele tint en was erg zwak. Sinds ze dit eten krijgt voelt ze zich veel beter. Ze ziet er ook weer gezond uit.”

Fiscale Feiten

Een monument als eigen woning

Als u overweegt te gaan wonen in een monumentenpand, dan wilt u graag weten over de mogelijkheden om onderhoudskosten af te trekken in de aangifte inkomstenbelasting.

Tekst: Lennart Huijsen en Ingemara Bak

Onderhoudskosten zijn kosten die worden gemaakt om de woning in de oorspronkelijke staat te herstellen. Onderhoud ziet dus op herstel en behoud en niet op verbetering. Voorbeelden zijn kosten van schilderwerk, herstelwerkzaamheden of kosten van tuinonderhoud. Kosten om de woning te verbeteren zijn niet aftrekbaar. Verbetering is bijvoorbeeld de aanleg van een zwembad of de bouw van een appartement in de tuin of een volière met kanariepietjes.

Onderhoudskosten van een woning die door de eigenaar als hoofdverblijf wordt gebruikt, zijn aftrekbaar. Een bedrag gelijk aan 2 procent van de waarde van de woning kan in mindering worden gebracht op het belastbare inkomen. Aan dit bedrag zit een maximum verbonden van 3.000 gulden. Deze beperking geldt niet indien de woning een beschermd monument is en door de eigenaar als hoofdverblijf wordt gebruikt.

Bij monumenten speelt het onderscheid tussen verbetering en onderhoud dus een belangrijke rol. Sommige panden kunnen immers zo verwaarloosd zijn dat mogelijk geen sprake meer is van onderhoud, maar eerder van een verbetering of nieuwbouw. Er zijn algemene richtlijnen om het onderscheid tussen onderhoud en verbetering te verduidelijken. Bij de volgende vier werkzaamheden is er sprake van onderhoud en zijn de kosten aftrekbaar.

Ten eerste het aanbrengen van moderne water-, elektra- en telefoonleidingen en gasvoorzieningen. De bijbehorende apparatuur is echter niet aftrekbaar.
Ten tweede de aanleg van een badkamer per drie slaapkamers per etage en een badkamer voor de masterbedroom, voor zover nog niet in die aantallen aanwezig in het monument. Verder de aanleg van een badkamer per drie slaapkamers voor een bijbouw die historisch gezien een woonfunctie had. Hierbij wordt steeds uitgegaan van een algemeen gebruikelijke badkamerfunctie. De kosten voor een jacuzzi zijn bijvoorbeeld niet aftrekbaar.
Ten derde de aanleg van een keuken volgens algemeen gebruikelijke normen. De bijbehorende apparatuur is echter niet aftrekbaar.
Ten vierde het herstel van de tuin in een historisch verantwoorde staat. Indien een zwembad historisch gezien bij het pand hoort, valt de restauratie ervan onder onderhoud. Was het zwembad niet oorspronkelijk aanwezig bij het monument, dan is de aanleg daarvan niet aftrekbaar.

De restauratie en het onderhoud van een monument kan gefinancierd worden met subsidies of leningen. Indien subsidies worden ontvangen, komen deze in mindering op de kosten van restauratie en onderhoud. Bij een lening kan de kredietverstrekker ervoor kiezen om de schuld kwijt te schelden. Voor zover de lening wordt kwijtgescholden, moet het bedrag van de kwijtschelding tot het inkomen van schuldenaar worden gerekend. Dit gebeurt in het jaar waarin de kwijtschelding plaatsvindt. Deze bijtelling op het inkomen vindt niet plaats voor zover het bedrag van de kwijtschelding nog in mindering kan worden gebracht als onderhoudskosten over een jaar waarvan de aanslag nog niet is opgesteld.

Met deze extra mogelijkheid tot aftrek van onderhoudskosten, moet het aantrekkelijker zijn om monumenten te kopen, deze op te knappen en te genieten van de prachtige monumenten die Curaçao rijk is en maakt.

Mr Lennart Huijsen en mr Ingemara Bak zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Mens & Werk

Beloning en de 'equity-theorie'

Wat verdien jij? Dat is een vraag die men over het algemeen niet snel stelt. Mensen voelen zich vaak ongemakkelijk om over hun salaris te praten. Ze vinden dat dat anderen niets aangaat. Dat vindt men geheim, dat is privé. Zelfs met vrienden wordt er niet vaak over salaris gesproken.

Tekst: Judice Ledeboer

StepStone, een online banensite in Europa, deed een onderzoek onder hun 14.000 werknemers in acht Europese landen over de openheid van praten over salaris. Hieruit kwam naar voren dat een kwart van de respondenten aangaf dat zij openlijk en met iedereen over hun salaris praten. Interessant is dat die openheid per land verschilt. In Duitsland praat slechts 16 procent openlijk over hun salaris en in Nederland en België is dit 28 procent. Meer openheid over salarissen geeft werknemers wellicht een beter idee van wat zij waard zijn. Er komen namelijk grote verschillen voor in 'financiële' waardering voor mensen die hetzelfde werk doen en dat is niet eerlijk. Dit mag je best onrechtvaardig noemen en door openlijk over salarissen te praten zou die onrechtvaardigheid nog meer naar boven komen. Dus beter is het om je mond te houden, want wat je niet weet dat is er niet.

In de Verenigde Staten, in Afrikaanse landen en in landen langs de Middellandse Zee doet men niet zo geheimzinnig over wat men verdient. Door die openheid wordt wel duidelijk dat er enorme verschillen in beloning bestaan. De vraag is of iedereen wel eerlijk is over zijn salaris. Mensen die zeggen dat ze veel verdienen kunnen wellicht 'overdrijven' om te laten zien hoe goed ze het hebben gedaan of doen en mensen die zeggen dat ze weinig verdienen kunnen ook overdrijven, want wat is weinig. Dat blijft natuurlijk altijd subjectief. Echt inzicht in wat mensen verdienen is om naar het loonstrookje te vragen, want daar is op te zien wat men verdient.

Vooral onder collega's kunnen er problemen ontstaan als duidelijk wordt wat de een en de ander verdient. Daarom maken organisaties tegenwoordig gebruik van loonschalen. Een loonschaal maakt deel uit van de beloningssystematiek van een organisatie. Werknemers worden ingedeeld in een loonschaal. Men noemt het ook wel salarisschaal, salarisklasse of salarisgroep. In de publieke sector wordt er overal gebruik gemaakt van een loonschaal. Maar in de commerciële sector lijken bedrijven dikwijls willekeurig te beslissen hoeveel ze een werknemer betalen, hoewel daar ook hoe langer hoe vaker loonschalen worden gebruikt om onduidelijkheid te voorkomen. Bij een loonschaal wordt er gekeken naar de functie, opleiding en leeftijd.

De enige verschillen in beloning kunnen nog liggen in secundaire arbeidsvoorwaarden die er gesteld worden. Secundaire arbeidsvoorwaarden zijn beloningen die men afspreekt met de werkgever bovenop het salaris. Een auto van de zaak, een dertiende maand of de mogelijkheid tot bedrijfssparen zijn hier voorbeelden van. Ook een optieregeling of vergoedingen voor telefoon, reis- of ziektekosten behoren tot de mogelijkheden.

De nieuwsgierigheid naar de verdiensten van anderen is er vooral als mensen ontevreden zijn over hun salaris. Als iemand naar tevredenheid verdient doet die persoon doorgaans niet veel moeite om te achterhalen wat een ander verdient. Hij is tevreden zo. Maar nu er een grote financiële crisis wereldwijd gaande is gaan mensen zich zorgen maken, ook over de hoogte van hun eigen salaris en vragen ze zich af of ze 'het' nog wel redden met dat wat ze verdienen en willen ze ook weten wat anderen verdienen. Als de baas echter wel zakken geld blijft krijgen, raken mensen ontstemd en dit gaat ten koste van de motivatie van de medewerkers, terwijl er juist in tijden van crisis van iedereen extra inzet gevraagd wordt.

John Stacey Adams formuleerde in 1963 de zogenoemde 'equity-theorie'. Hierin probeert hij de tevredenheid in de relaties tussen werknemers onderling en die met hun werkgever te verklaren door te kijken naar de eerlijke en oneerlijke verdeling van middelen. De theorie gaat er vanuit dat werknemers hun persoonlijke bijdrage aan de organisatie en de beloningen die ze ontvangen, vergelijken met wat anderen doen en daarvoor krijgen. Als een medewerker daarin ongelijkheid ervaart, leidt dit tot een gevoel van onrechtvaardigheid. En hoe meer onrecht iemand ervaart, des te meer stress hij voelt. Om zijn gevoel van rechtvaardigheid weer terug te krijgen zal de werknemer allerlei manieren zoeken om het evenwicht te herstellen. Als er ongelijkheid is, kan hij bijvoorbeeld meer salaris eisen, zelf minder hard gaan werken of de relatie met de werkgever beëindigen.

Personeel is echter altijd nodig om een bedrijf of organisatie te kunnen draaien en een organisatie heeft de taak om goed voor zijn personeel te zorgen. Daar mag hij ook wat voor terug verwachten. Als werknemers echter het gevoel hebben dat ze onrechtvaardig behandeld worden, werkt dat demotiverend. Het mes snijdt dus altijd aan twee kanten en werkgever en werknemer moeten daar samen uit zien te komen met inachtneming van respect naar elkaar toe. En als men als werknemer een baan aanneemt doet hij dat onder de voorwaarden die er gesteld worden. Daar gaat hij dus mee akkoord. Niet tevreden over het salaris of de arbeidsvoorwaarden: zoek dan een andere baan. Accepteert men de baan wel, dan moet men ook zijn uiterste best doen om de werkzaamheden naar behoren uit te voeren.

En de hoogte van het salaris? Goed onderhandelen is daarbij nodig, maar daarover volgende week meer.

Over management

Missie, visie en positionering

De missie en visie geven een collectieve ambitie aan, die richting geven aan de alledaagse handelingen waardoor er minder regels en procedures nodig zijn. Een pakkende missie en een bevlogen visie hebben een inspirerend effect op alle betrokkenen, die allen de visie moeten leven, beleven, uitdragen en uitstralen. Ze moeten beide breed gedragen worden. De visie is wat meer verhalend en beeldend, de missie is meer precies.

Tekst: Jan de Ruijter

Stephen Covey, de bekende auteur van 'the 7 Habits of Highly Effective People' gaat diep in op de functie en de kracht van een visie. Van kind en onvolwassene groeien we op tot onafhankelijken door de vorming van een goed karakter, goede principes en goede overtuigingen. We leren het principe van proactiviteit en dat wijzelf de schrijvers, architecten en programmeurs van ons eigen leven zijn. Dat we zelf onze eigen toekomst bepalen. En dat we alles moeten beginnen met het eind in gedachten en dat eind is de visie die we zelf opmaken over onze toekomst. Van alle plannen die we hebben is de eerste creatie in onze gedachten; dat is een visie net zoals de eerste schetstekening van ons huis een visie van dat huis is. Die visie is de bestemming, daar willen we heen. De architectentekening, de blueprints of het vliegplan, die we vervolgens maken vormen de missie, de uiteindelijke uitvoering, het maken, het realiseren en dat is de tweede creatie, de fysieke creatie. Het programma, het vliegplan (de missie), geeft piloten een duidelijke richting over waar zij heengaan. Het tegenovergestelde is iets beginnen en geen eindbestemming in gedachten te hebben. Dat staat gelijk aan je laten leven, de dingen laten gebeuren en dan 'gaat-alles-zoals-het-gaat'. Alles beginnen met een einddoel, met een bestemming in gedachten, is een kenmerk van effectieve mensen en zo is dat ook met effectieve organisaties. Effectieve bedrijven weten waar ze heen gaan, werken aan hun toekomst en laten dat niet aan het toeval of geluk over. Niet voor niets bestaan de volgende uitspraken:

'If you don't know where you are going, you'll never get there';
'If you don't know where you are going, you'll end up somewhere else';
'If you don't have a destination, you'll never get there';
'People with goals succeed because they know where they're going';
'Without goals, and plans to reach them, you are like a ship that has set sail with no destination'.

Al deze uitspraken hebben betrekking op personen en op bedrijven. Ook bij Anthony Robbins, de bekende motivatiespreker, staan visie, zelfverantwoordelijkheid en proactiviteit, hoog op de agenda:

'If you talk about it, it is a dream,
if you envision it, it's possible,
but if you schedule it, it's real'

De droom wordt een visie en die visie moet vertaald worden in concrete plannen en doelen. 'Goals in writing are dreams with deadlines'.

De visie van een onderneming is dus richtinggevend, het geeft een ambitieus beeld van de toekomst, het moet bovenal inspirerend zijn en energie en enthousiasme opwekken. De visie maakt het duidelijk voor mensen waarom en hoe ze hun bijdrage aan de organisatie kunnen geven en waarom hun werk zinvol is. De visie is ambitieus als ze beantwoordt aan de dromen en verlangens van mensen en de visie is motiverend als zij mensen raakt en in vervoering brengt. De visie moet in de bedrijfscultuur gestold zijn, geleefd, beleefd en uitgedragen worden. Anders heeft de visie geen kracht. Enkele voorbeelden van een inspirerende en bevlogen visie zijn:

'Land a man on the moon and safely return him to earth by the end of this decade' (President John F. Kennedy).

'To become the most competitive enterprise in the world by being number one or two in marketshare in every business the company is in' (General Electric).

'Creating a world where no Canadian fears cancer' (Canadian Cancer Society).

Positionering:
De volgende stap in het Excel-plan, na de missie - met credo, verdienmodel, type bedrijfsvoering en richtinggevende waarden en visie, is de positionering van het bedrijf.
Positionering geeft aan welke plaats een onderneming in de markt wil hebben. Je geeft daarmee aan hoe u naar uw concurrenten kijkt en hoe u wilt dat klanten naar u kijken. Voorbeelden van positionering zijn de laagste prijs, de beste service, de naservice, het breedste assortiment, innovatie, differentiatie, een sterk merk, hoge kwaliteit, duurzaamheid, speciale kennis of vaardigheden, moeilijk te imiteren en emotionele/psychologische waarden.
In de economische ontwikkelingsfase van een land is er geen noodzaak voor positionering. In de jaren 50, 60, en 70 kon men maar raak zaken openen in Amerika en West-Europa. Naarmate een bedrijfstak meer concurrenten krijgt is positionering de noodzakelijke stap en oplossing om een ware slopende concurrentieslag die tot het einde van een onderneming kan leiden, te voorkomen. Zo kan een hotel op Aruba niet langer een hotel voor alle markten zijn. Dan heb je namelijk 18 andere hotels als je concurrent. Je moet dan investeringen en exploitatieonkosten maken in allerlei faciliteiten voor bijvoorbeeld de zakenman, voor de toerist, voor families met kinderen, voor honeymooners, voor tennissers en voor gokkers. En vervolgens opdraaien voor de gigantische marketingkosten om een generiek product via de ontelbare media aan het algemene publiek te verkopen. Hotels op Aruba bewegen zich nog steeds teveel op allerlei generieke markten en specialiseren veel te weinig. En dat is ook typerend voor de gehele hotelindustrie die zwaar achterloopt op bijvoorbeeld de restaurantsector en de auto-industrie. Restaurants zijn tientallen jaren geleden al begonnen met zich te specialiseren en zich te onderscheiden van de ander in plaats van door te gaan in de doodlopende straat van algemene restaurants. Ook automerken doen een fantastische job in positionering; ook binnen het merk zijn de opties en variëteit duidelijk naar de consument. Zelfs binnen een hotel is de differentiatie tussen verschillende type kamers onlogisch en onduidelijk naar de gast. Een type kamer is meestal duurder of goedkoper afhankelijk van de ligging van een kamer op een gang. Als een kamer ook maar 1 centimeter meer uitzicht heeft op de mooie zee en het strand, dan is het plotseling een superieure, duurdere kamer. Volgens hedendaagse opvattingen van de gast en de markt behoort een duurdere kamer groter te zijn dan wel speciaal ingericht te zijn of speciale voorzieningen te hebben. In alle marketing-aspecten en positionering loopt de hotelindustrie schrikbarend achter bij welke andere sector dan ook. In de wereld van schrijvers en lezers positioneren bedrijven zich als traditionele uitgevers, als boekhandel, als bibliotheek, als digitale verkopers, als 'printers on demand' en als digitale aanbieders die boeken uitlenen voor een afgesproken tijd en bedrag. Van Duuren Media positioneert zich als een rechtstreekse, digitale schakel tussen schrijvers en gebruikers. De positionering ligt ook in de distributiemethode. Je kunt boeken thuis direct online huren en lezen. Ook de grote warenhuizen hebben op tijd ingezien dat positionering een dringende noodzaak is. Hema heeft een beperkter assortiment, met een eigen label voor producten; V&D heeft A-merken en hanteert een eigen wijze waarop de producten worden uitgestald, een shop-in-shop-concept. De Bijenkorf gooit het op een wat luxere uitstraling.

(Wordt vervolgd)

Jan G. de Ruijter is bedrijfsconsultant op Aruba. Reacties: j.deruijter@yahoo.com

Skimming en preventie

De laatste tijd hoort men veel over 'skimming' in de media en in het algemeen wordt er ook veel over gesproken. In dit artikel wordt uitgelegd wat skimming precies is en hoe men zich ertegen kan beschermen.

De onderkant van een namaaktoetsenbord dat geïnstalleerd is op het echte toetsenbord van een geldautomaat. Het namaaktoetsenbord wordt gebruikt om uw PIN-nummer te registreren wanneer u het intoetst.

Een namaak Card reader die geïnstalleerd wordt op de echte Card reader van de geldautomaat. Hiermee kan de crimineel de data die opgeslagen zijn op uw bankpasje verkrijgen.

Tekst: Stimul-IT

Skimming is een misdrijf waarbij iemand gebruik maakt van de data die opgeslagen zijn op uw bankpasje om uw geld te stelen. Dit misdrijf kan ook gepleegd worden bij andere kaarten die digitale data opslaan, bijvoorbeeld bij een creditcard. In dit artikel leggen we de nadruk op het skimmen van bankpasjes.

Dit misdrijf wordt gewoonlijk aangeduid als skimming, maar skimming is slechts een onderdeel van het misdrijf, namelijk de eerste fase. Een en ander bestaat in feite uit drie fases, namelijk skimming, cloning en harvesting.

Wilt u meer informatie over hoe het Midden- en Kleinbedrijf kan profiteren van ICT, social media en de kenniseconomie, dan kunt u contact opnemen met Stimul-IT - Curaçao Information Technology Institute. www.stimul-it.com

STIMUL-IT CURAÇAO Information Technology Institute

1. Skimming
Gedurende deze fase, probeert de crimineel via verschillende methoden de data die opgeslagen zijn op uw bankpasje te verkrijgen. De data worden digitaal opgeslagen op de magnetische streep of 'chip' op het bankpasje. Ook proberen de criminelen uw PIN-nummer te verkrijgen. Ze proberen bovengenoemde data en informatie te verkrijgen door verschillende apparaten op de geldautomaat te installeren. Ze kunnen bijvoorbeeld een camera installeren die registreert wanneer u uw PIN-nummer intoetst. Ook wordt soms een namaaktoetsenbord geïnstalleerd op het echte toetsenbord van de geldautomaat om uw PIN-nummer te registreren. Om de data op uw kaart te verkrijgen wordt een namaak 'Card reader' geïnstalleerd op de echte Card reader van de geldautomaat. Een Card reader is een apparaat waar u het bankpasje bij de geldautomaat insteekt en die de data afleest.

2. Cloning
De tweede fase heet 'cloning'. Gedurende deze fase wordt een kopie van uw bankpasje gemaakt. De data die tijdens fase 1 zijn verkregen, worden op een ander namaakpasje opgeslagen en zo wordt er een kopie van uw bankpasje gemaakt. Op dit moment heeft de crimineel al de nodige middelen om uw geld te stelen, namelijk een kopie van uw bankpasje en uw PIN-nummer.

3. Harvesting
Gedurende deze laatste fase die 'harvesting' heet, steelt de crimineel uw geld omdat hij/zij al de benodigde middelen heeft, namelijk een kopie van uw bankpasje en uw PIN-nummer.

Bescherming?
Zonder uw PIN-nummer kan uw bankpasje (zowel het echte als het namaakpasje) niet gebruikt worden om geld op te nemen. Dus terwijl u de enige bent die het PIN-nummer weet, kan niemand anders geld opnemen via de geldautomaat.

Hier volgt een aantal tips om u tegen skimming te beschermen:

Probeer een geldautomaat te gebruiken die bij een bankfiliaal staat. Deze zijn veiliger omdat er meer menselijk verkeer in de buurt is en omdat er vaak veiligheidsagenten bij een filiaal aanwezig zijn. Hierdoor wordt het moeilijker voor zo'n crimineel om een van zijn apparaten op de geldautomaat te installeren.

Probeer zo min mogelijk gebruik te maken van geldautomaten die op geïsoleerde plekken staan. In de buurt van deze geldautomaten is er minder menselijk verkeer. De criminelen hebben dan alle tijd om hun apparatuur te installeren.

Let op bij de geldautomaat of u geen vreemde apparatuur ziet die normaal gesproken niet bij een geldautomaat behoort. Voel met uw handen of er geen namaaktoetsenbord geïnstalleerd is op het echte toetsenbord. Kijk ook of er geen namaak Card reader geïnstalleerd is op de echte Card reader. Let op of er geen camera is die direct op het toetsenbord gericht is.

Probeer bij het intoetsen van uw PIN-nummer zoveel mogelijk de toetsen met uw handen of lichaam af te dekken. Let op of er niemand te dichtbij staat die uw nummer kan aflezen.

Deze tips geven geen 100 procent garantie dat uw bankpasje niet gekopieerd wordt met als gevolg dat uw geld opgenomen wordt door een onbevoegde persoon. Deze tips verminderen wel de kans dat uw bankpasje gekopieerd wordt en dat daarna uw geld gestolen wordt.

Als u denkt het slachtoffer geweest te zijn van skimming of als u een vreemd apparaat opmerkt bij een geldautomaat dat u daar normaliter niet ziet, meldt dit dan direct bij uw bank.

Voor meer informatie over skimming en hoe zich ertegen te beschermen, neem dan contact op met uw bank.

De pijl op de foto verwijst naar een kleine camera die geïnstalleerd is in een infobox die bij een geldautomaat wordt geplaatst. Dit is een andere methode om uw PIN-nummer te verkrijgen door te registreren wanneer u uw PIN-nummer intoetst.

MKB

De brancheorganisatie

Een brancheorganisatie is een samenwerkingsorganisatie van meerdere bedrijven uit een en dezelfde branche, die uiteenlopende belangen van haar leden behartigt. Hoe zij dit invullen, verschilt per organisatie en sector. Iedere branche heeft behoefte aan specifieke diensten, toegesneden op de eigenschappen van de sector.

Tekst Gofrie van Lieshout

Brancheorganisaties verzamelen informatie, voeren marktonderzoek uit en stellen deze gegevens beschikbaar aan de eigen leden. Hieruit kan de aangesloten ondernemer de eigen positie op de markt bepalen. Andersom biedt het ook grote voordelen zich als organisatie aan diezelfde markt te presenteren. Denkt u aan de website van makelaars die gezamenlijk het totaalaanbod van hun onroerend goed op overzichtelijke wijze presenteren. Het zijn zeer populaire sites onder huizenzoekers, wat een groot voordeel voor de leden is ten opzichte van niet-leden. Ook de autobranche is een bekend voorbeeld. Aangesloten leden koppelen een kwaliteitskeurmerk aan het aanbod dat garandeert dat u een betrouwbare auto koopt. Deze wijze van productpresentatie kan rekenen op veel belangstelling.

Gofrie van Lieshout is directeur van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB).

Service
Ontwikkelingen en innovatie in het vakgebied worden veelal als eerste aan vakverenigingen aangeboden waardoor het informatieaanbod aan de leden vaak actueel en up to date blijft. De vereniging kan haar verzamelde kennis en ervaring weer delen met de individuele leden door bijvoorbeeld het verzorgen van juridisch en fiscaal advies of op het gebied van bedrijfsvoering. Ook worden door de branche-organisatie in samenwerking met overheid of adviesbureaus voorlichtingsbijeenkomsten en cursussen georganiseerd. Samenwerking met organisaties die specifieke keurmerken zoals veiligheid en kwaliteit en ook de bijbehorende trainingen verzorgen, zijn vaak zelfs alleen maar haalbaar door collectieve contracten aan te gaan.

Belangenbehartiging
Brancheorganisaties bemiddelen bij geschillen en onderhandelen namens de leden met de overheid over bijvoorbeeld prijs-afspraken en vakbonden over het personeelsbeleid.
Leden van brancheorganisaties staan altijd sterker in onderhandelingen en hebben houvast aan de gezamenlijke afspraken zoals vastgelegd in een CAO.
Het geeft de overheid ook de gelegenheid haar beleid te toetsen. Als aanspreekpunt voor de leden neemt de brancheorganisatie het op zich informatie aan derden te verschaffen. Leden verstrekken met een vaste frequentie gegevens aan de vereniging waarna de vereniging bepaalt voor welke onderzoeken deze beschikbaar worden gesteld. Ook zorgt de vereniging ervoor dat de behoeften en wensen van de leden op de agenda komen of blijven van betreffende partijen.

Aanspreekpunt
Via de brancheorganisatie kan de sector haar wensen kenbaar maken aan het onderwijs. Wat zijn de ontwikkelingen en prognoses? Indien de organisatie een groot deel van de sector vertegenwoordigt kunnen scholen hier het onderwijsprogramma ook inhoudelijk op afstemmen in de wetenschap dat dit daadwerkelijk gedragen wordt door de juiste doelgroep. Samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven is alleen mogelijk indien beide partijen zich organiseren en kunnen rekenen op het commitment van de achterban.

Oprichting
Om werkelijk recht van spreken te hebben zijn zoveel mogelijk leden nodig. Hoe meer leden cijfers en wensen aangeven, des te vollediger is het beeld dat de vereniging heeft waarmee gewerkt kan worden. En natuurlijk des te sterker men staat in onderhandelingsposities.
Het is belangrijk bij de oprichting goed op een rijtje te zetten wat precies de doelen van de vereniging zijn, waar de prioriteiten liggen en wat van de leden wordt verwacht. Grote sectoren kunnen zich permitteren professionals in te zetten die zij afvaardigen. Maar een branchevereniging kan ook prima functioneren met een bestuur en uitvoerende organisatie die worden gevormd door leden van de aangesloten ondernemingen.
Voor elke vorm geldt dat communicatie voldoende aandacht moet krijgen. Leden die niet worden geïnformeerd over wat er gebeurt of waarom bepaalde zaken op een bepaalde manier lopen, zullen zich niet betrokken blijven voelen en er lidmaatschap niet langer als meerwaarde zien.
Een branchevereniging heeft alleen een functie als iedereen zich betrokken voelt en er vertrouwen is in elkaars vermogen alle leden te vertegenwoordigen. Het is dan ook zaak alleen die punten op de agenda te plaatsen waar iedereen belang bij heeft dat ze gezamenlijk worden opgepakt. Alleen dan is het realistisch te verwachten dat leden deze gezamenlijke belangen boven de individuele belangen plaatsen. Thema's die concurrentiegevoelig zijn, of zo worden beleefd, horen dan ook niet op de agenda van de vereniging thuis.
Zoals bij de oprichting en aansturing van elke organisatie heeft de branchevereniging iemand nodig die het voortouw neemt. Iemand die het vertrouwen en respect van collega's in de branche geniet en in staat is de organisatie op te zetten.
Bij de notaris worden in statuten de regels van de vereniging vastgelegd. Hierin worden onder meer opgenomen de bevoegdheden van de bestuursleden, de wijze van financiering en de doelstellingen van de organisaties.

Informatie
Bij de Kamer van Koophandel van Curaçao staan momenteel 41 organisaties geregistreerd als brancheorganisatie of vereniging van professionals. Indien u belangstelling heeft zich aan te sluiten, kunt de contactgegevens van de betreffende organisatie opvragen.
KBB is begonnen met het verzamelen van informatie over het opzetten en beheren van een branchevereniging op Curaçao en zal deze na controle op actualiteit plaatsen op haar website. Ook wordt een format ontwikkeld om ondernemers op weg te helpen die het initiatief nemen voor de oprichting van een brancheorganisatie.

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB)

Het KBB heeft als doel de afstemming tussen bedrijfsleven, scholen en overheid te verbeteren. KBB geeft hieraan invulling door de uitvoering van concrete projecten zoals trainingen, onderzoek, voorlichting en het organiseren van samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Ook stimuleert KBB de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de beroepsbevolking.

KBB gelooft in een samenleving waarin mensen zich persoonlijk en professioneel blijven ontwikkelen en daarin ook een eigen verantwoordelijkheid nemen. Maar daarvoor moeten wel de juiste randvoorwaarden worden ingevuld zoals goed onderwijs en een gezonde arbeidsmarkt. Voor meer informatie over KBB of haar projecten kunt u bellen met 8402777 of kijkt u op www.kbbcuracao.com. KBB is gevestigd aan Mahaaiweg 7.

KENNISCENTRUM KBB BEROEPSONDERWIJS BEDRIJFSLEVEN

Rumbo pa Trabou:
Empowerment in een leer/werktraject

De overheid
'Voor iedereen die wil en kan werken'

"We willen geen vis geven, maar we willen ze leren vissen", zegt Viktor Monk, de sectordirecteur van Sociale Ontwikkeling (SO) - onderdeel van het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) - en uit hoofde van zijn functie de projecthouder van het project Rumbo pa Trabou (RpT). Met het project wil de dienst de werkloosheid verlagen en de mobiliteit op de arbeidsmarkt versterken. Ze willen werkzoekenden duurzaam op de arbeidsmarkt plaatsen en laagopgeleiden upgraden. Kortom: empowerment in een leer-/werktraject.

Inbedden
Over het project heeft u wellicht al meer gelezen. Laten we even op een rijtje zetten hoe het ook alweer precies zit. Xiomara Maurera, projectcoördinator van Rumbo pa Trabou binnen de overheidsdienst legt het uit: "Het project is gestart in september 2010, voor de duur van drie jaar, vanuit DWI (Dienst Werk en Inkomen) en gefinancierd met SEI-ontwikkelingsgelden. Het project werd echter uitbesteed aan het bedrijf ICE Caribbean. Na de wisseling van de wacht op 10-10-10 werd DWI opgenomen in het ministerie SOAW, dus nu valt het onder de sector Sociale Ontwikkeling. RpT wordt nog steeds uitgevoerd door ICE. We hebben het project uitbesteed, maar vanaf augustus zijn onze consulenten in training. Uiteindelijk is het dus de bedoeling dat het wordt ingebed in de dienst. De consulenten leren nu hoe ze sociale vaardigheden moeten geven, hoe ze moeten jobcoachen en hoe ze moeten bemiddelen in arbeid."

Monk: "Binnen het ministerie zijn we ook bezig met een centrum voor arbeid." Maurera: "De bedoeling hiervan is dat iedereen die kan en wil werken zich hier in kan schrijven. Van hieruit gaan de cijfers bijgehouden worden en wordt de arbeidsmarkt als het ware gecoördineerd. Maar dat komt nog."

Sociaal en economisch oogpunt
Monk: "Met het project Rumbo pa Trabou willen we mensen die ver van de arbeidsmarkt staan, dichterbij brengen. En niet alleen vanuit een economisch oogpunt, maar met het oog op het sociale resultaat." Maurera vult Monk aan: "We willen hierbij niet kijken naar wat de mensen niet kunnen, maar naar wat ze wel kunnen."

Monk vervolgt: "Inderdaad. Deze nieuwe manier om werkloosheid te benaderen werkt goed, dat blijkt uit soortgelijke projecten in Amerika en in Nederland. We zijn nu al van 40 miljoen gulden onderstand naar 28 miljoen gegaan."

Maurera: "Dit komt onder meer omdat er minder mensen bijstand trekken, momenteel zo'n vijf- à zesduizend. Niet eens zo slecht, want ik heb tijden gekend dat er wel tienduizend mensen bijstand trokken."

Verantwoordelijk
Maurera: "Tegenwoordig willen mensen snel geld verdienen. Maar zo werkt het niet. Je moet ervoor werken."

Monk: "Daarom ligt het uitgangspunt voor de vergoeding die de kandidaten krijgen, ook onder het minimumloon. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat mensen die thuiszitten meer verdienen dan mensen die werken. De verantwoordelijkheid voor je leven ligt ook in eerste instantie bij de mensen zelf. Maar men moet wel sterk genoeg zijn om deze te kunnen dragen. En we willen de mensen niet afhankelijk maken van de overheid, maar je moet het ze leren. Met projecten als dit willen we het leven niet te gemakkelijk maken voor hen, maar wel gemakkelijker."

Viktor Monk en Xiomara Maurera

Yurling Electrical Services:
'Tweede kans voor jongeren'

Yersley Martina, directeur van Yurling Electrical Services, zag op tv een reclamespot van Rumbo pa Trabou voorbijkomen. Hé, dat is precies wat ik ook doe, dacht Martina. Hij zocht contact met ICE Caribbean en rekruteerde zo 14 personen die zonder werk zaten om bij raffinaderij Isla te komen werken.

"Yurling Electrical Services beschikt over een eigen opleidingscentrum. Daardoor ben ik in staat om personen die in het bezit zijn van een elektriciendiploma verder op te leiden. Wij leiden ze op tot industrieel elektricien", vertelt Martina. De directeur nam zelf de theorielessen voor zijn rekening. Het cursusmateriaal werd door de olieraffinaderij aangeleverd. In februari startte de groep. Na het theorie-examen volgde een stage bij de Isla. "Het was meer een meeloopstage", zegt Martina. "Zo konden de nieuwe krachten kennismaken met de raffinaderij, de installaties en de zwaarte van het werk." De trainingsperiode duurde drie maanden. Als ook het praktijkgedeelte succesvol is afgerond, ontvangen de deelnemers een certificaat en een tijdelijk contract. De ondertekening van deze contracten vond plaats op 2 april. Eenmaal met het certificaat en contract op zak begint het echte werk bij de krachtcentrales van de raffinaderij. "Ook dan werken ze zij aan zij met een ervaren kracht van ons bedrijf. Dat moet ook in het kader van de veiligheid van onze werknemers", vervolgt Martina.

Motivatie
Van de 14 jongens die zich aanmeldden is slechts de helft overgebleven. Dat lag volgens Martina aan de slechte aansluiting van de vooropleiding. Het relatief hoge aantal afhakers lag - meent Martina - niet aan desinteresse. "Doordat ze niet over de juiste vooropleiding beschikten bleek de stof toch te ingewikkeld voor ze te zijn."

Yersley Martina

Juist het feit dat jongeren door Rumbo pa Trabou een tweede kans kregen, bewoog Martina ertoe zich als werkgever aan te melden. "Jongeren zonder ervaring verdienen een kans. Het is soms niet gemakkelijk om als schoolverlater aan de bak te komen", zegt hij. "Tijdens de lessen prentte ik de jongens in dat ze elke kans die ze krijgen moeten aangrijpen. Als je jezelf ontwikkelt kan niemand je in de weg zitten."

Voorlopig zit de groep onder de pannen bij Yurling Electrical Services. Tot het eind van het jaar zijn ze verzekerd van een baan. De mannen verdienen 9 gulden per uur en werken 40 uur per week. Hoogstwaarschijnlijk krijgt de groep in 2013 een vast contract. De Isla is de enige klant van het bedrijf. Daardoor weet Martina niet of hij in de toekomst weer aan het programma deelneemt. "Nu was het zo dat de raffinaderij bezig is met een turn-around. Daarvoor zochten ze extra personeel. Maar met de huidige groep wil ik zeker doorgaan. Ik wil ze ook motiveren om door te studeren. Hoe hoger ze opklimmen, hoe meer ze gaan verdienen. Dat ervaren ze zelf ook als een stimulans."

Isla:
'Sociale vaardigheden erg belangrijk'

De opzet was weliswaar anders, maar het is niet de eerste keer dat de Isla-raffinaderij meedeed met een maatschappelijk ontwikkelingsproject als Rumbo pa Ytabou (RpT). Frank Esser was de projecttrekker van RpT binnen de Isla: "Je moet je afvragen wat voor maatschappij je wilt. Wil je een maatschappij waarin je geld moet stoppen in Bon Futuro of wil je mensen een tweede kans bieden." In totaal kregen meer dan 90 personen deze kans, in drie richtingen: flench mechanic, stellingbouw en schilderen.

Andere rol
De Isla heeft een andere rol gespeeld bij RpT dan andere trajectaanbieders; officieel zijn de kandidaten in dienst bij de contracters, die dus een deel van de verantwoordelijkheid inzake het salaris dragen. De Isla bood de opleiding en training aan.

Frank Esser

"Goede instructeurs vinden was misschien nog wel een van de lastigste dingen van het traject", vertelt Esser. "Niet iedere vakman kan lesgeven. En mensen die het in de praktijk hebben geleerd, hebben het misschien wel verkeerd aangeleerd. Daarbij hebben we nieuwe stellingen. Ik heb iemand uit Venezuela moeten halen om hierin les te geven."

Technische opleidingen
Esser: "Iedereen die van school afkomt, wordt door de Isla ook nog intern opgeleid. Als je dit niet doet moet je gaan importeren. De kwaliteit van scholen op zich, maar ook die van de technische scholen is erg achteruit gegaan. Ook in Nederland. Er wordt opgeleid wat de maatschappij nodig heeft, maar wat als de maatschappij deze vakmensen niet meer nodig heeft? Er is dan geen speelruimte meer. Ook zijn sociale vaardigheden erg belangrijk, hier moet al op jonge leeftijd mee begonnen worden naar mijn mening. Men moet leren omgaan met gevoel en frustratie. En leren omgaan met zichzelf en elkaar. Misschien is dit nog wel belangrijker dan rekenen en taal. Al geven wij ook rekenen, voor het werk hier is het belangrijk dat men de grootheden kent."

"Werken bij de Isla is inderdaad hard werken, het is fysiek best zwaar. Maar bij de selectieprocedure hebben we weinig eisen gesteld, we wilden de drempel juist niet te hoog maken om die tweede kans te bieden. Twee voorwaarden waren wel dat de deelnemers geen hoogtevrees hebben, veel werk bij de Isla is op hoogte. Een andere regel is dat de deelnemers geen drugs gebruiken, puur om de veiligheid. Persoonlijk vind ik het wel belangrijk dat ook zij in een traject komen, het helpt met het 'selfesteem'. Eenmaal in de goede richting zie je de mensen veranderen. Ik vind het moeilijk om andere mensen te beoordelen, maar ik heb karakterveranderingen gezien na verloop van tijd."

Volgende keer
"Er zijn ook wat mensen afgevallen. Niet veel, maar wij hebben een aantal personen aangeraden niet meer te komen en er zijn er een paar zelf niet meer komen opdagen. De periode waarin je dit soort trajecten start is ook belangrijk, denk ik. Wij zijn in november begonnen en in december is het natuurlijk kerst. Men heeft dan extra geld nodig, dus als ze een jobje krijgen aangeboden blijven ze gewoon weg. Wat ik ook wel begrijp als je niets hebt."

"Ik heb onze contactpersonen wel enige feedback gegeven, er is altijd ruimte voor verbetering, bij alle partijen. Maar als je het mij vraagt, doet de Isla weer mee een volgende keer. Het is leuk om te zien hoe mensen vooruitgaan en opleven als ze zelf zien wat ze kunnen."

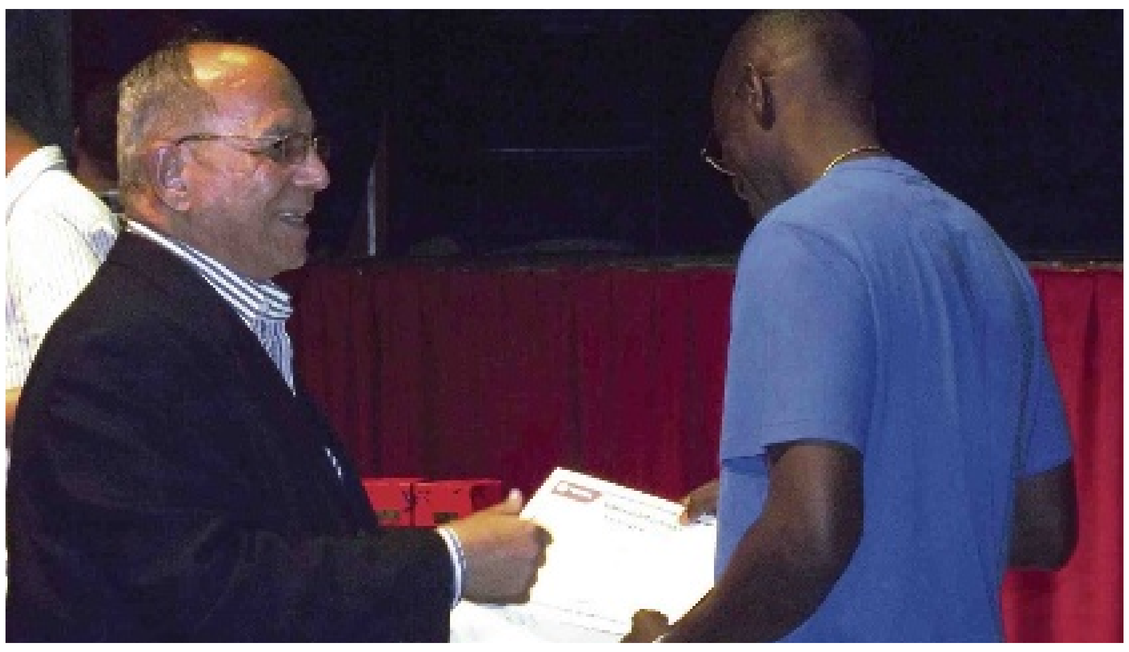
Frank Esser tijdens de certificaatuitreiking met een van de kandidaten.

Volgende week in de Ñapa aandacht voor de deelnemers van Rumbo di Trabou.

Albert Heijn:
'Het gaat goed met de kandidaten'

Ook de supermarkt Albert Heijn is een van de trajectaanbieders. Sinds een kleine twee weken zijn de kandidaten bij hen aan het werk. Reden dat de supermarkt meedoet aan het project: "Albert Heijn is best een groot bedrijf op het eiland en wij vinden het belangrijk dat we niet alleen onze commerciële doelen nastreven, maar ook aan de maatschappij bijdragen", aldus Alex Carol, supermarktmanager en eindverantwoordelijke voor het personeel op de werkvloer ten tijde van de werkuren.

Vrouwen
Carol: "Het gaat goed met de kandidaten van het project. In het totaal hebben wij twaalf plekken aangeboden voor het project en in eerste instantie alleen winkelwerk, maar uiteindelijk bleek een van de kandidaten ervaring te hebben op administratief gebied en is zij nu aan het werk op de financiële administratie."
"Vreemd genoeg zijn het allen vrouwen, ik had namelijk wel verwacht dat er ook mannen zouden komen, dit als je kijkt naar de arbeidsmarkt op Curaçao. Maar de vrouwen doen het goed. De kandidaten zijn zeker 'willing to work'. Ik heb altijd veel bewondering voor vrouwen op Curaçao, hoe ze vaak voor één of twee gezinnen zorgen en ook nog ernaast werken."

Supermarktmanager Alex Carol

Overleg en ruimte voor hulp
"De mensen van Rumbo pa Trabou zijn allemaal mensen die problemen hebben, financiële problemen of problemen in de thuissituatie. Wij zijn niet op de hoogte van elk probleem. We willen niet met een oordeel of vooroordeel beginnen. Mochten er problemen zijn die uiteindelijk een probleem vormen voor de prestatie op de werkvloer, dan komen we die gaandeweg wel tegen. Maar we vinden dat iedereen een eerlijke kans verdient. We zijn ook flexibel. Wij hebben namelijk veel klantgebonden werk, de klanten bepalen de drukke tijden. Hierdoor verwachten wij van ons personeel flexibiliteit, dus zijn wij ook flexibel voor onze werknemers. Niet dat zij kunnen bepalen wanneer er wel of niet gewerkt wordt, maar mochten er problemen zijn, dan is er ruimte voor overleg en om dit eventueel samen op te lossen."

Papiamentu
"De sfeer onderling is goed en wat mij ook heel erg opvalt is dat ze elkaar feedback geven. De vrouwen vinden ook een beetje hun plek nu. De eerste week is iedereen begonnen op één afdeling, vakken vullen, zoals ze dat hier noemen. Inna rekki, toch?" zegt Carol en hij kijkt zijn collega lachend aan. Zij corrigeert hem glimlachend: 'Yena rekki'.
"Mijn Papiaments is nog niet zo goed, maar ik zit op les", zegt Carol verontschuldigend.
"Wat je overigens merkt is dat de kandidaten al een voortraject hebben gevolgd en dat er veel aandacht aan hen is besteed. Over de inhoud van het eerste deel van het traject weet ik verder niet veel, maar nu doen ze het goed. Werken in een supermarkt is anders dan werken op kantoor. Aan de buitenkant kun je niet zien hoe het is om in een supermarkt te werken. En het klopt inderdaad dat supermarkten vaak wat lager geschoold personeel in dienst hebben, maar men ziet niet echt wat de invulling van de functies inhoudt. Ik denk dat dit - ook in Nederland - vaak verkeerd wordt beoordeeld. Ik vind het goed dat er projecten bestaan als Rumbo pa Trabou, zij zien iets in de maatschappij en pakken dat aan. Ik vind dat er meer bedrijven mee zouden moeten doen met projecten als dit."